

**PAŃSTWOWY
POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
W TORUNIU**

87-100 Toruń, ul. Szosa Bydgoska 1

tel. / fax 56 62 222 47

centrala: 56 62 250 29

56 62 233 12

e-mail psse.torun@pis.gov.pl

www.torun.psse.gov.pl

Stan bezpieczeństwa sanitarnego

Powiatu Toruńskiego w 2019 r.

Toruń, marzec 2020 r.

SPIS TREŚCI:	str.
Wstęp.....	3
EPIDEMIOLOGIA.....	5
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń w 2019 roku.....	5
Wykonawstwo szczepień ochronnych	16
Wnioski.....	18
HIGIENA KOMUNALNA.....	19
Ocena sanitarna podmiotów wykonujących działalność leczniczą.....	19
Zaopatrzenie mieszkańców powiatu toruńskiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	20
Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.....	21
Wnioski.....	23
HIGIENA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU.....	24
Stan sanitarny obiektów żywienia zbiorowego, produkcji i obrotu środkami spożywczymi, produkcji i obrotu kosmetykami.....	24
RASFF – System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach.....	26
Wnioski.....	28
HIGIENA PRACY.....	29
Nadzór nad środowiskiem pracy	29
Choroby zawodowe.....	31
Nadzór nad środkami zastępczymi	33
Promocja zdrowia w środowisku pracy.....	34
Wnioski.....	35
HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY.....	36
Warunki sanitarno-higieniczne w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku.....	36
Środowisko szkolne – ergonomia mebli, rozkład zajęć lekcyjnych, obciążenie plecakami.....	37
Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.....	39
Meble szkolne.....	40
Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach.....	40
Wypoczynek dzieci i młodzieży.....	40
Wnioski.....	40
ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY.....	41
Wnioski.....	43
OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA.....	44
Profilaktyka nadwagi i otyłości.....	44
Profilaktyka tytoniowa.....	45
Profilaktyka uzależnień	47
Profilaktyka chorób zakaźnych.....	48
Inne działania.....	50
Wnioski.....	51

Szanowni Państwo,

przedstawiam Państwu przygotowywaną corocznie przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu informację na temat stanu bezpieczeństwa sanitarnego Powiatu Toruńskiego.

Ocena została sporządzona w oparciu o wyniki kontroli przeprowadzonych w 2019 r. przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu w placówkach ochrony zdrowia, obiektach żywienia zbiorowego, produkcji i obrotu środkami spożywczymi, obiektach produkcji i obrotu produktami kosmetycznymi, w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku, zakładach pracy, a także w obiektach użyteczności publicznej oraz badania laboratoryjne wykonane przez akredytowane laboratorium tut. Stacji.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego, określone w ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, do których należą: ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem czynników środowiska, w którym żyjemy i zapobieganie powstawaniu chorób.

W 2019 r. działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu ukierunkowane były przede wszystkim na promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez środki zastępcze i narkotyki, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wykonuje zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej na obszarze Miasta Torunia (powiat grodzki) i Powiatu Toruńskiego (powiat ziemski), obejmującego miasto Chełmża oraz gminy: Chełmża, Czernikowo, Lubicz, Łubianka, Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka.

Na nadzorowanym terenie zamieszkiwało w 2019 r. 309 439 osób, w tym w Toruniu: 201 798 osób, a w powiecie ziemskim: 107 641 (stan w dniu 30.06.2019 r.).

Dzieci do lat 2 stanowiły odpowiednio 3971 i 2267 osób, natomiast liczba dzieci do lat 14 wynosiła 28623 osoby w Toruniu i 19285 osób w powiecie ziemskim.

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu na koniec 2019 r. figurowało ogółem 6030 obiektów, w tym 2196 w Powiecie Toruńskim.

W 2019 r. przeprowadzono w Powiecie Toruńskim ogółem 701 kontroli w 562 obiektach i 10 wizytacji działalności oświatowo-zdrowotnej i promocji zdrowia w 6 placówkach (szkoły, przedszkola).

Podczas 145 kontroli (ok. 21%) stwierdzono różnego rodzaju nieprawidłowości w zakresie przestrzegania wymagań higieniczno-sanitarnych.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu wdrożono w działalności kontrolnej system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy *PN-EN ISO/IEC 17020:2012 Ocena zgodności – Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję*.

Jednolite procedury kontroli oparte na obowiązujących przepisach prawnych, usystematyzowane planowanie kontroli, dokumentowanie sprawowanego nadzoru oraz wykwalifikowana kadra, systematycznie doskonaląca swoje umiejętności zawodowe, zapewniają skuteczną realizację zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał w 2019 r. ogółem 202 decyzje administracyjne (2018 r. – 283), w tym 38 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, a ze względu na bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia ludzi – 2 decyzje nakazujące unieruchomienie obiektu do czasu usunięcia zagrożenia. Nałożono ogółem 58 mandatów karnych na kwotę 11700 zł (2018 r. – 47 na kwotę 10450 zł). W 2019 r. wydano 194 decyzje ustalające opłatę za czynności kontrolne w związku ze stwierdzonym naruszeniem wymagań higieniczno-sanitarnych lub za czynności związane ze sprawowaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał ponadto 91 postanowień, 10 tytułów wykonawczych oraz 9 postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do wykonania określonych obowiązków na łączną kwotę 9900 zł. Sporządzono 144 opinie sanitarne, 23 wystąpienia do różnych organów, instytucji lub osób fizycznych oraz wystosowano 1 wniosek do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy o ukaranie przedsiębiorcy za prowadzenie działalności w branży spożywczej niezgodnie z zakresem określonym w decyzji o zatwierdzeniu zakładu.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu prowadził stały monitoring oraz ocenę sytuacji sanitarno-epidemiologicznej na nadzorowanym terenie w oparciu o nadsyłane przez podmioty lecznicze i laboratoria medyczne zgłoszenia zachorowań i podejrzeń zachorowań na choroby zakaźne lub wyniki badań w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych. W związku ze zgłoszeniem chorób zakaźnych oraz chorób zawodowych przeprowadzono 408 wywiadów epidemiologicznych.

W 2019 r. w ramach nadzoru sanitarnego pobrano w Powiecie Toruńskim 304 próbki do badań laboratoryjnych, wykonano 2177 badań, w których przeprowadzono 4915 oznaczeń. W działalności laboratoryjnej PIS funkcjonuje system zarządzania zgodny z normą *PN-EN ISO IEC 17025:2005 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”*.

Laboratorium Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu wykonujące badania w szerokim zakresie (badania żywności, wody, różnego rodzaju badania środowiskowe i inne), dysponujące wykwalifikowaną kadrą, odpowiednio przygotowaną infrastrukturą, w tym nowoczesną aparaturą, stanowi istotny instrument nadzoru. W celu zapewnienia maksymalnej wiarygodności wyników badań, a także spełnienia wymagań Unii Europejskiej, laboratoria badania żywności oraz wody pracują w ramach systemów zintegrowanych. Świadectwem kompetencji laboratorium badawczego Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu jest certyfikat akredytacji nr AB 583.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu wykonywał również badania zlecane przez producentów i dystrybutorów żywności, podmioty lecznicze oraz instytucje i osoby prawne odpowiedzialne za dostarczanie wody, w tym wody do spożycia przez ludzi, zakłady produkcyjne sprawdzające swoje środowisko pracy, a także mieszkańców Torunia i Powiatu Toruńskiego.

Przedstawiając niniejszą ocenę pragnę zwrócić uwagę na złożoność i wagę zagadnień leżących w gestii Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz szeroki zakres zadań wykonywanych przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu na rzecz zdrowia publicznego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Toruniu

Ewa Nowak-Wąsicka

EPIDEMIOLOGIA

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń w 2019 r.

Ocenę sytuacji epidemiologicznej opracowano na podstawie danych uzyskanych z nadzoru nad zakażeniami i chorobami zakaźnymi na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego. Rejestracja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne odbywa się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny.

W 2019 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu wpłynęło: 1375 podejrzeń lub potwierdzeń zakażeń i chorób zakaźnych, 278 dodatkich wyników badań materiału biologicznego oraz 134 zgłoszenia pokąsań przez zwierzęta, które wystąpiły na terenie powiatu ziemskiego.

W 2019 r. zgłoszono 1 zgon z powodu zakażeń i chorób zakaźnych (2018 – 4). Przyczyną bezpośrednią zgonu była posocznica wywołana przez paciorkowca grupy A – *Streptococcus pyogenes*.

Sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych w powiecie toruńskim ziemskim należy uznać za dobrą. Nie odnotowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych, a wzrost liczby zachorowań na niektóre choroby zakaźne miał charakter sezonowy.

W 2019 r., w porównaniu do 2018 r., nastąpił znaczny **wzrost liczby zachorowań na płonicę i ospę wietrzną**. Odnotowano **spadek liczby zachorowań w przypadku grypy i zachorowań grypopodobnych, krztuśca, zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych**. Zachorowania na pozostałe choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia utrzymywały się na poziomie zbliżonym do roku 2018.

Wybrane choroby zakaźne w powiecie toruńskim ziemskim w latach 2015 – 2019. Liczba zachorowań i zapadalność na 100 tys. ludności.

Rok	2015		2016		2017		2018		2019	
Jednostka chorobowa	Liczba przyp.	Współ. zapadal.	Liczba przyp.	Współ. zapadal.	Liczba przyp.	Współ. zapadal.	Liczba przyp.	Współ. zapadal.	Liczba przyp.	Współ. zapadal.
Różyczka	6	5,9	2	1,93	0	0	0	0	0	0
Świnka	10	9,8	6	5,8	3	2,86	4	3,8	2	1,9
Ospa wietrzna	219	214,4	622	601,56	558	531,27	451	425	599	556,5
Krztusiec	95	92,9	52	50,29	57	54,27	28	26,4	14	13,01
Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe	314	307,3	293	282,01	356	338,9	355	334,5	249	231,3
WZW typu B	19	18,6	23	22,24	10	9,52	9	8,5	14	13,01
WZW typu C	23	22,5	18	17,41	13	12,38	9	8,5	5	4,7

Płonica	91	89,1	71	68,67	41	39,04	77	72,6	196	182,1
Neuroinfekcje	7	6,9	12	11,57	11	10,5	18	17	11	10,2
Borelioza	21	20,6	17	16,44	24	22,85	11	10,4	16	14,9
Grypa i zachorowania grypopodobne	9932	9721,3	8714	8403,2	10335	9840	12468	11749,1	8054	7482,3
Gruźlica	15	14,7	13	12,5	5	4,8	15	14,1	16	14,9

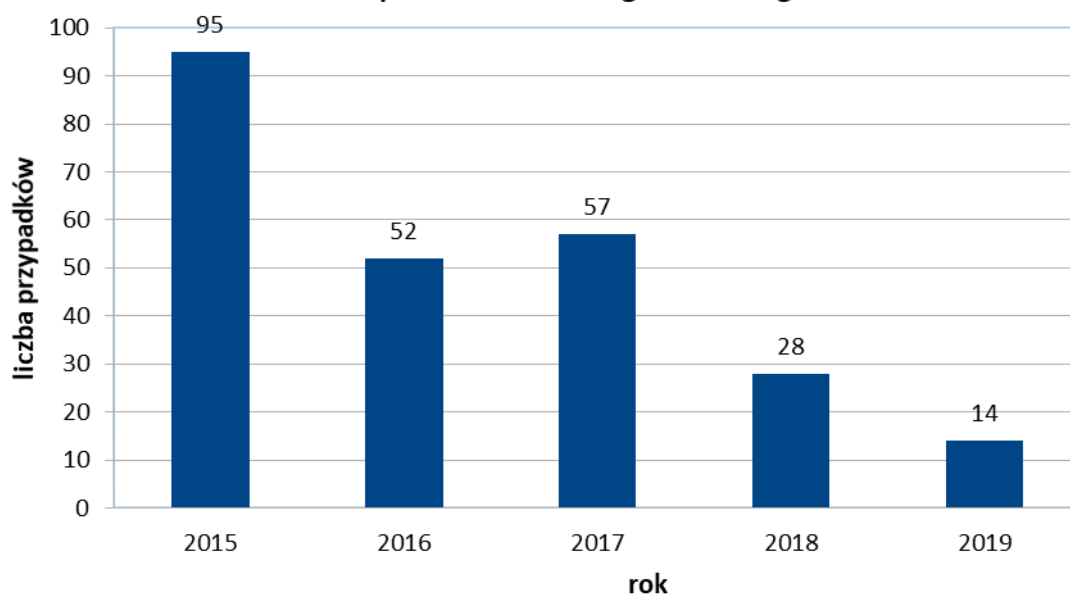
Choroby zakaźne objęte programem obowiązkowych szczepień ochronnych

Zapadalność na choroby zakaźne, którym zapobiega się za pomocą szczepień jest w znacznym stopniu zależna od poziomu realizacji szczepień ochronnych. Wśród chorób objętych programem obowiązkowych szczepień ochronnych w omawianym okresie w powiecie toruńskim zarejestrowano zachorowania na **krztusiec, odrę i świnkę**.

Wśród chorób objętych programem zalecanych szczepień ochronnych wystąpiły zachorowania na **ospę wietrzną**.

W analizowanym okresie odnotowano spadek liczby zachorowań na **krztusiec**. Zarejestrowano 50% mniej przypadków niż w roku 2018 (2019 r. – 14, 2018 r. – 28). Najwięcej zachorowań odnotowano u dzieci do 12 roku życia – 9 przypadków (64,3%). Pozostałe zachorowania wystąpiły u osób w grupie wiekowej między 32 a 51 rokiem życia. Zachorowania stwierdzono u 9 kobiet/dziewcząt i 5 mężczyzn/chłopców. Wszystkie osoby chore to mieszkańcy wsi. Żadna z osób nie była hospitalizowana, wszystkie były leczone ambulatoryjne. Badanie serologiczne krwi w kierunku oznaczenia przeciwciał dla antygenów krztuśca przeprowadzono u 14 osób (100%). Wszystkie zachorowania miały charakter sporadyczny.

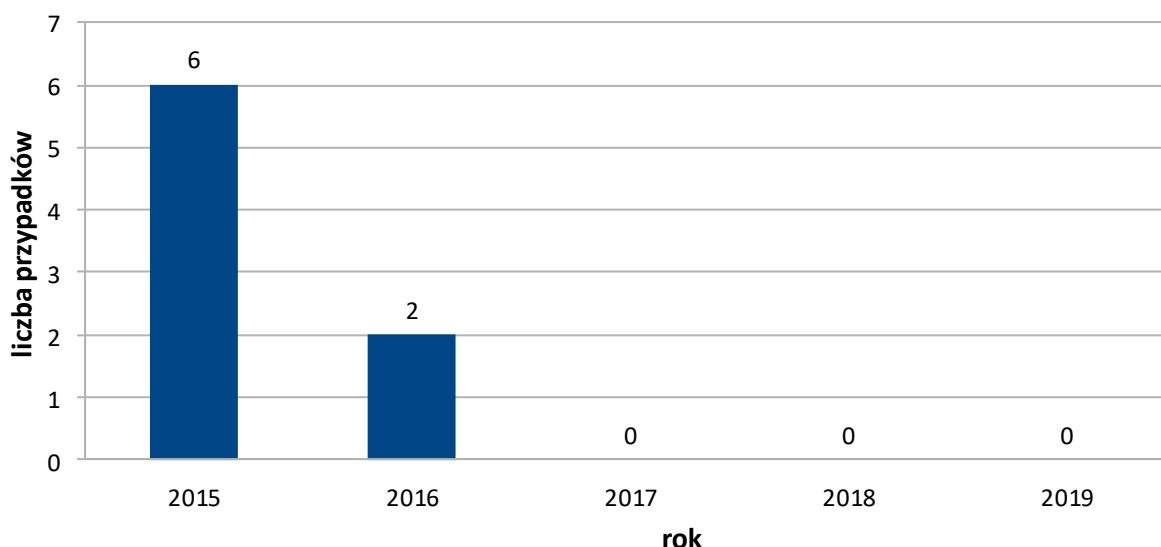
Krztusiec w latach 2015 - 2019 na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego

W 2019 r. odnotowano 5 przypadków zachorowań na **odrę**. W 2018 r. zgłoszono 2 zachorowania. Odrę rozpoznano u 5 osób zamieszkałych na wsi. Zachorowała 30-letnia kobieta i jej dwójka niezaszczepionych przeciwko odrze dzieci (roczna dziewczynka, 3-letni chłopiec) oraz dwóch mężczyzn w wieku 39 i 40 lat. Badania serologiczne surowicy krwi w kierunku zakażenia wirusem odry przeprowadzono u 3 osób. Źródła zakażenia dla kobiety i jej dwójki dzieci nie ustalono. Mężczyźni mieli kontakt z osobą chorą na odrę, podczas szkolenia w Wyższej Szkole Policyjnej w Szczytnie. W celu przerwania transmisji wirusa Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu szczepieniami poekspozycyjnymi objął 34 osoby z bliskiego kontaktu z chorymi.

W 2019 i 2018 roku nie odnotowano zachorowań na **różyczkę**. W powiecie toruńskim od lat sukcesywnie zmniejsza się liczba zachorowań, a od roku 2017 zachorowania na tę jednostkę chorobową nie występują. W ramach programu Światowej Organizacji Zdrowia różyczka od 2004 r. podlega eliminacji. Głównym celem programu jest zahamowanie transmisji wirusa różyczki w środowisku oraz eliminacja zakażeń kobiet w ciąży i zapobieganie zespołowi różyczki wrodzonej u dzieci. Osiągnięcie głównego celu programu jest możliwe poprzez utrzymanie ponad 95% poziomu uodpornienia populacji na skutek szczepień ochronnych.

**Różyczka na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego
w latach 2015 - 2019**

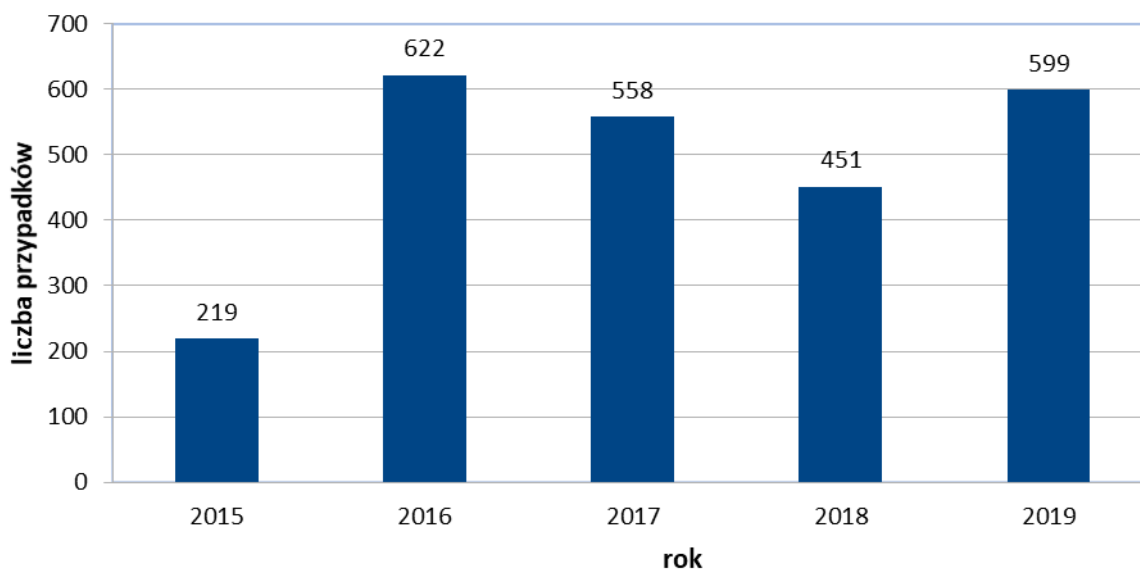

W 2019 r. zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na **świnke** (2018 r. - 4). Zachorowała 8-letnia dziewczynka i 12-letni chłopiec. Chore dzieci to mieszkańcy wsi.

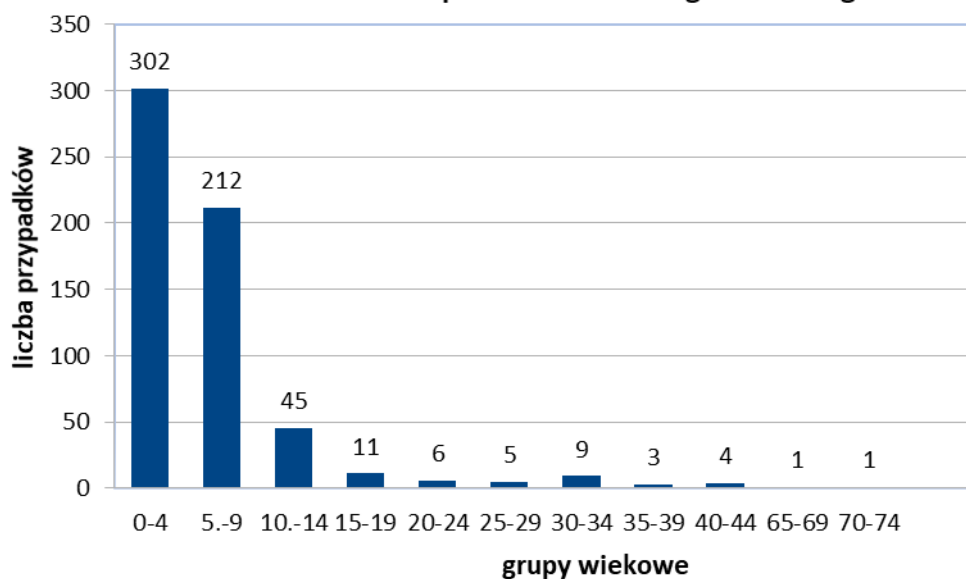
Liczba zachorowań na **ospę wietrzną** w 2019 r. wzrosła w stosunku do poprzednich lat. Odnotowano 599 przypadków, w 2018 r. – 451 przypadków, a w 2017 r. – 558 przypadków. Najwięcej zachorowań dotyczyło dzieci do 10 roku życia – 537 przypadków, które stanowiły 90% ogólnej liczby chorych. Chorzy byli leczeni ambulatoryjnie (595 przypadków) i w warunkach szpitalnych (4 przypadki). Zachorowało 305 chłopców/mężczyzn (51 %) i 294 dziewczynek/kobiet (49 %). W Chełmży zarejestrowano 53 przypadki zachorowań (9%), na terenach wiejskich 546 zachorowań (91 %).

Szczepienia przeciwko ospie wietrznej są obowiązkowe wyłącznie dla dzieci narażonych na zakażenie ze względu na obciążenie niektórymi ciężkimi chorobami lub ze względów środowiskowych. Duża liczba zachorowań na ospę wietrzną, najczęściej występująca u dzieci, potwierdza zasadność objęcia szczepieniami ochronnymi pozostałych dzieci.

Ospa wietrzna w latach 2015 - 2019 na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego

Ospa wietrzna w 2019 roku w poszczególnych grupach wiekowych na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego

Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe wywołane przez czynniki biologiczne

Zatrucia i zakażenia pokarmowe to grupa chorób o bardzo zróżnicowanej etiologii, wyodrębniona w nadzorze epidemiologicznym ze względu na ważną rolę w zdrowiu publicznym. Główną przyczyną zachorowań jest spożycie pokarmu skażonego drobnoustrojami (wirusami, bakteriami, pasożytami) lub ich toksynami. W przypadku wirusów do zakażenia dochodzi również poprzez kontakt z osobą chorą lub kontakt ze skażonymi powierzchniami zanieczyszczonymi wirusami. Zapadalność na ww. jednostki chorobowe jest związana ze stanem sanitarno-higienicznym obiektów produkcji i obrotu żywnością, a także higieną przyrządzania i spożywania potraw w środowiskach domowych.

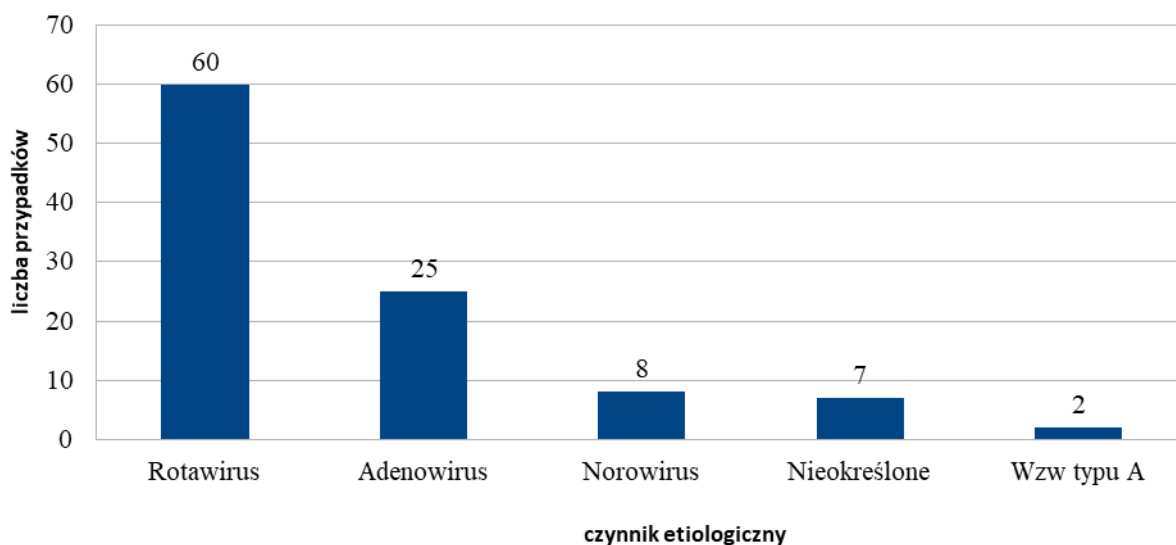
W 2019 r. zarejestrowano 249 zachorowań na zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe wywołane przez czynniki biologiczne, natomiast w 2018 r. – 355 przypadków. Powyższe zachorowania obejmują wirusowe zakażenia jelitowe, bakteryjne zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

Wirusowe zakażenia jelitowe

Wśród wszystkich zakażeń jelitowych najliczniejszą grupę zachorowań stanowiły **wirusowe zakażenia jelitowe**. W 2019 r. zgłoszono 102 przypadki, w 2018 r. – 158. Liczba zakażeń w porównaniu z rokiem 2018 zmniejszyła się o 56 przypadków. Przyczyną największej liczby zakażeń były **Rotawirusy** – 60 przypadków (59%). Ponadto zarejestrowano 8 przypadków zakażeń wywołanych przez **Norowirusy** (2018 r. – 5), 25 przypadków zakażeń wywołanych przez **Adenowirusy** (2018 r. – 23), 7 przypadków **wirusowych zakażeń nieokreślonych** (2018 r. – 23), 2 przypadki **wirusowego zapalenia wątroby typu A** (2018 – 0).

Najwięcej zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe wystąpiło u dzieci do 4 roku życia – 79 przypadków, co stanowiło 77,5% zachorowań. Zachorowało 61 chłopców/mężczyzn (60%) i 41 dziewczynek/kobiet (40%).

**Etiologia wirusowych zatruc pokarmowych
w 2019 r. na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego**

W 2019 r. w powiecie ziemskim zarejestrowano 1 ognisko wywołane przez wirus zapalenia wątroby typu A (w 2018 r. odnotowano 4 ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego, w których zachorowania wywołane były przez Rotawirusy).

Objawy wirusowego zapalenia wątroby typu A wystąpiły u 2 członków czteroosobowej rodziny zamieszkanej w Chełmży. Zachorował ojciec i syn. Chorych hospitalizowano.

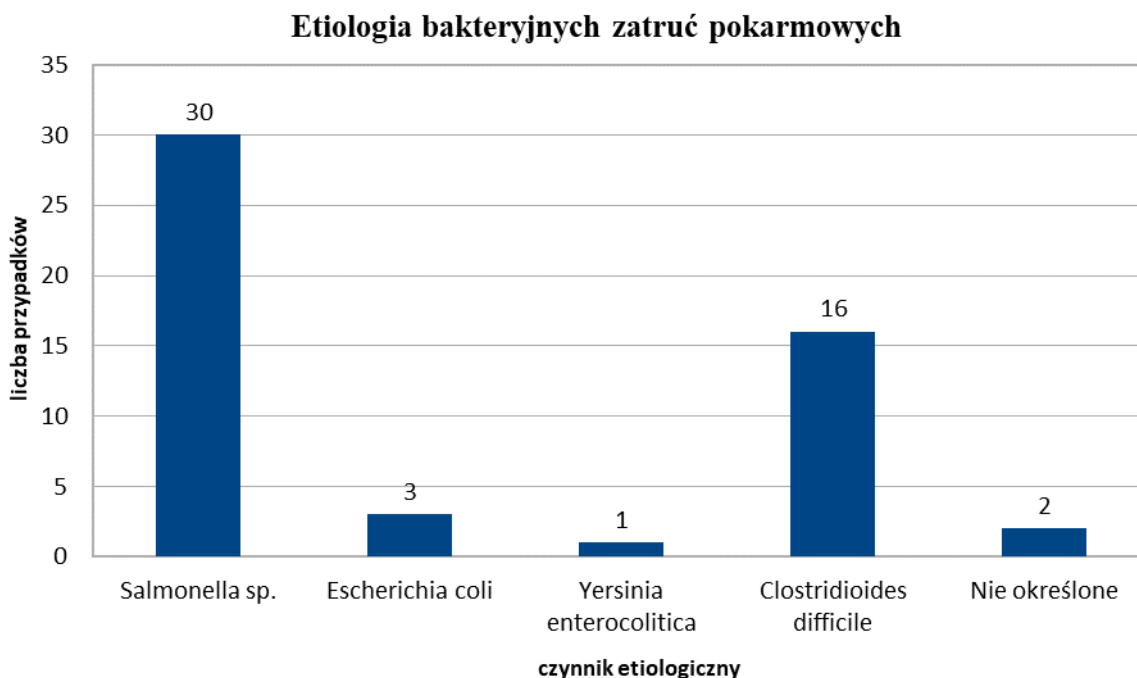
Nie ustalono jednoznacznie źródła zakażenia dla pierwszej osoby chorej w ognisku. Wykluczono narażenie zawodowe oraz kontakt z osobą chorą na wirusowe zapalenie wątroby typu A. Analizując produkty spożywane przez mężczyznę w okresie 8 tygodni przez wystąpieniem objawów wytypowano domniemany nośnik zatrucia pokarmowego – borówki amerykańskie. Ustalono, że przed spożyciem owoce nie zostały umyte. Źródłem zakażenia dla chłopca był kontakt w środowisku domowym z chorym ojcem.

Bakteryjne zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe

W 2019 r. w grupie bakteryjnych zakażeń jelitowych zgłoszono 50 przypadków zachorowań (2018 r. – 95). Najwięcej zachorowań było wywołanych przez pałeczki *Salmonella sp.* – 30 przypadków (60%). Najliczniejszą grupą chorych były dzieci do lat 8 – 16 przypadków (53%). Podsumowując – zachorowało 18 dzieci do lat 14 i 12 osób dorosłych w grupie wiekowej między 18 a 83 rokiem życia. W sumie zachorowało 17 chłopców/mężczyzn i 13 dziewczynek/kobiet. Spośród wszystkich chorych 23 osoby hospitalizowano.

Pozostałe zachorowania wśród bakteryjnych zakażeń jelitowych dotyczyły zakażeń wywołanych przez: *Clostridioides difficile* – 14 przypadków (28%), **nieokreślone bakteryjne zakażenia jelitowe** – 2 przypadki (4%), pałeczki *Escherichia coli* biegunkotwórczą – 1 przypadek (2%), *Escherichia coli* inną i BNO – 2 przypadki (4%), *Yersinia enterocolitica* – 1 przypadek (2%). Zachorowania dotyczyły głównie osób dorosłych. W grupie wiekowej 0-1 rok życia zachorowało 4 dzieci (20%). Zakażenia wykryto u 9 chłopców/mężczyzn i 11 dziewczynek/kobiet.

Spośród wszystkich osób chorych na bakteryjne zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe 47 osób to mieszkańcy wsi, a 3 osoby to mieszkańcy miasta.

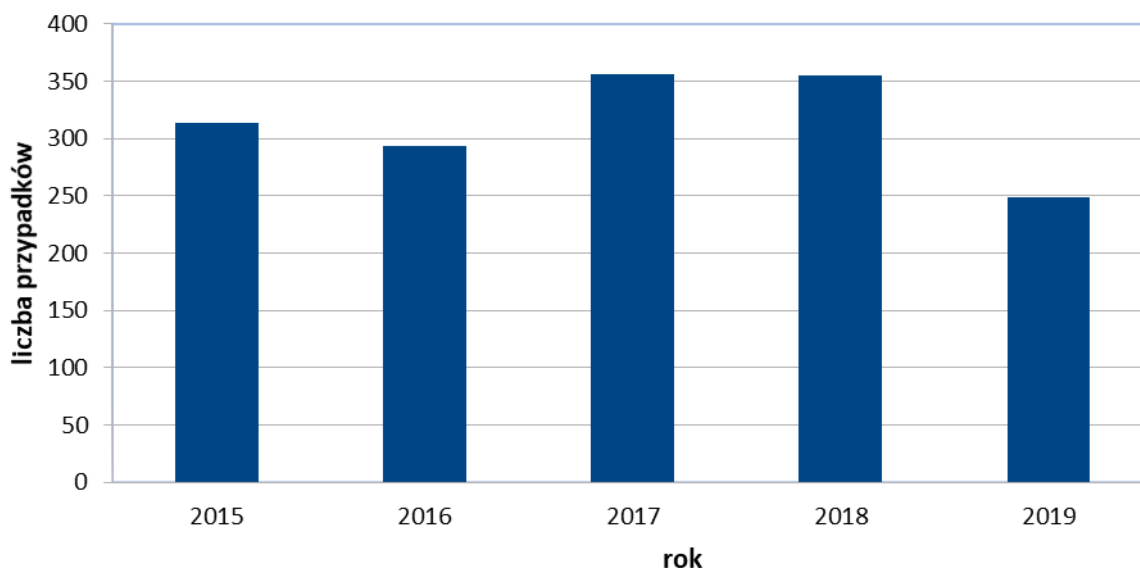

W 2019 roku nie odnotowano ognisk zachorowania spowodowanych pałeczkami *Salmonella sp.* (2018 r. – 2 ogniska).

Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do 2 lat

W 2019 r. zarejestrowano 59 przypadków zachorowań u dzieci do lat 2 (2018 r. – 52). W szpitalu leczono 43 dzieci (73%), 16 leczono ambulatoryjnie (27%). Zachorowało 35 chłopców (59%) i 24 dziewczynki (41%). Nie zarejestrowano żadnego ogniska zachorowania.

Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego w latach 2015 - 2019

Aby skutecznie zapobiegać występowaniu chorób przenoszonych drogą pokarmową należy zawsze przestrzegać tzw. 5 kroków do bezpiecznej żywności, tj.:

1. Utrzymywać czystość rąk przed przygotowaniem i spożywaniem żywności oraz miejsc, w których są przyrządzane posiłki.
2. Oddzielać żywność surową od ugotowanej.
3. Poddawać żywność właściwej obróbce termicznej (gotowanie, pieczenie itp.).
4. Przechowywać żywność w prawidłowych warunkach chłodniczych.
5. Używać bezpiecznej wody i żywności.

Bąblowica

W 2019 r. zgłoszono 1 przypadek bąblowicy wątroby wywołanej przez tasiemca *Echinococcus sp.* (w 2018 r. zakażeń nie wykryto). Zachorowała 49-letnia kobieta, zamieszkała na wsi. Ustalono, że objawy choroby (ból brzucha, zażółcenie powłok ciała i błon śluzowych) wystąpiły w listopadzie 2012 r. Niejasny przebieg zachorowania oraz rzadkie występowanie tej jednostki chorobowej utrudniało postawienie diagnozy. Z powodu dolegliwości kobietę kilkakrotnie hospitalizowano. Podczas wywiadu epidemiologicznego ustalono, że domniemanym nośnikiem zakażenia było spożycie niemytych czarnych jagód podczas częstych pobytów w lesie.

Giardioza

W 2019 r. zarejestrowano 1 przypadek zakażenia wiciowcem (w 2018 r. zachorowań nie odnotowano). Giardiozę potwierdzono u 44-letniego mężczyzny mieszkającego na wsi. W kale chorego stwierdzono cysty giardii. Źródła zakażenia nie ustalono.

Listerioza

W 2019 r. zgłoszono 1 przypadek (w 2018 r. zachorowań nie rejestrowano). Zakażenie *Listeria monocytogenes* potwierdzono u 49-letniego mężczyzny chorującego na nowotwór złośliwy oskrzeli. Bakterie wyizolowano z płynu opłucnowego. Chory zmarł. Zakażenie nie było przyczyną zgonu.

Choroby przenoszone przez naruszenie ciągłości tkanek

Na terenie powiatu ziemskiego w 2019 r. odnotowano spadek zachorowań na **wirusowe zapalenie wątroby typu C**. Zarejestrowano 5 przypadków (w 2018 r. – 9).

Zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C zgłoszono u 27-letniej kobiety i 4 mężczyzn w grupie wiekowej między 48 a 68 rokiem życia. Żadna z osób nie była hospitalizowana.

Na podstawie wywiadów epidemiologicznych ustalono, że prawdopodobnym źródłem zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C były zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek wykonane w obiektach ochrony zdrowia, w jednym przypadku wskazano narkotyki w iniekcjach. Żadna z osób chorych nie należała do grupy narażonej na zakażenie w środowisku pracy.

Z powodu braku możliwości czynnego uodpornienia przeciwko wzv typu C upowszechnianie wiedzy na temat zapobiegania zakażeniom HCV i edukacja na temat zagrożeń, także o pozamedycznych drogach przenoszenia zakażenia, jest ważnym elementem zapobiegania poważnym skutkom choroby.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B zgłoszono u 14 osób (2018 r. – 9). Zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu B dotyczyły 7 mężczyzn i 7 kobiet w grupie wiekowej między 21 a 54 rokiem życia. Hospitalizowano 2 osoby.

Wśród zakażonych 10 osób nie było zaszczepionych przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, 2 osoby otrzymały pełny cykl szczepień, u 2 osób nie udało ustalić się takiej informacji.

Na podstawie wywiadów epidemiologicznych ustalono, że chorzy przed wykryciem zakażenia poddawani byli głównie zabiegom medycznym, w 5 przypadkach zabiegom niemedycznym, w 1 przypadku ustalono kontakt domowy z osobą chorą. Żadna z osób chorych nie była narażona na zakażenie w środowisku pracy.

W 2019 r., tak samo jak w roku 2018, w powiecie ziemskim nie zarejestrowano nowych zakażeń wirusem **HIV** oraz nie odnotowano zachorowań na zespół nabytego upośledzenia odporności (**AIDS**).

Promowanie badań w kierunku zakażenia HIV jest priorytetem w celu zmniejszenia zachorowań na AIDS.

Gruźlica

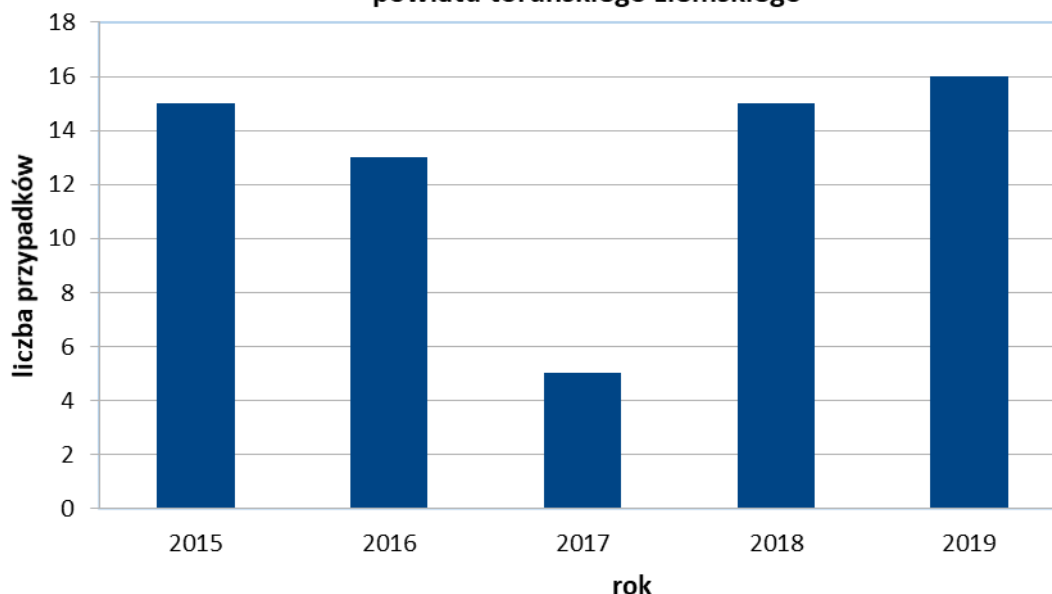
Gruźlica jest bakteryjną chorobą zakaźną, wywołaną przez prątki gruźlicy. To choroba wielonarządowa, która atakuje wszystkie narządy i tkanki, a szczególnie układ oddechowy.

W 2019 r. zarejestrowano 16 przypadków zachorowań na gruźlicę (w 2018 r. – 15). Wszystkie odnotowane w 2019 r. przypadki dotyczyły gruźlicy płuc.

Zachorowania wystąpiły u osób z różnych grup wiekowych, w tym zachorowało jedno dziecko w wieku 13 lat. Prątki gruźlicy wywołały zakażenie u 12 chłopców/mężczyzn i 4 kobiet.

Spśród wszystkich zachorowań 6 odnotowano w mieście Chełmża, a 10 na wsi.

Zachorowania na gruźlicę w latach 2015 - 2019 na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego

Choroby przenoszone drogą płciową

Choroby przenoszone drogą płciową należą do grupy chorób powracających, niebezpiecznych dla zdrowia publicznego.

W 2019 r. w powiecie ziemskim zgłoszono 2 zachorowania na **kiłę** (2018 r. – 2). Zakażenie bakterią *Treponema pallidum* wykryto u dwóch 45-letnich mężczyzn, mieszkańców wsi. Źródłem zakażenia dla obu zachorowań były przypadkowe kontakty seksualne: heteroseksualne oraz mężczyzn z innymi mężczyznami.

W 2019 r. w powiecie ziemskim odnotowano 1 przypadek zachorowania na **rzeżączkę** (w 2018 r. przypadków rzeżączki nie odnotowano). Zachorował 20-letni mężczyzna, mieszkaniec wsi. Chory był hospitalizowany. Źródłem zakażenia były przypadkowe kontakty mężczyzny z innymi mężczyznami.

Choroby przenoszone przez kleszcze

Borelioza zwana też **Chorobą z Lyme** jest odzwierzęcą chorobą zakaźną wywołaną przez krętki *Borrelia burgdorferi*. Rezerwuarem tych bakterii są liczne gatunki zwierząt głównie gryzonie, natomiast wektorem choroby są kleszcze z rodzaju *Ixodes*. Choroba może mieć różną postać – w fazie początkowej występuje najczęściej pod postacią rumienia wędrującego, w fazie późnej dochodzi do zakażenia wielu narządów i układów (nerwowego, kostno-stawowego, układu krążenia). Podstawą zapobiegania chorobie jest ochrona ciała przed kleszczami podczas przebywania w miejscu ich występowania, stosowanie środków odstraszających, a także szybkie usuwanie kleszczy.

W analizowanym okresie z terenu powiatu toruńskiego ziemskiego zgłoszono 16 przypadków boreliozy (2018 r. – 11). Zachorowania potwierdzono u 15 chorych, a 1 zachorowanie było przypadkiem prawdopodobnym. Chorobę rozpoznano u 9 kobiet i 7 mężczyzn. U 15 chorych wystąpiły objawy wczesnej fazy choroby – rumień wędrujący. Zachorowały osoby między 8 a 80 rokiem życia. Zakażenie potwierdzono badaniem laboratoryjnym u 1 osoby (6,25%). Hospitalizacji poddano jedną osobę, pozostali pacjenci leczeni byli ambulatoryjnie. Osoby, które pamiętały fakt ukąszenia przez kleszcza, jako miejsce narażenia wskazywały tereny województwa kujawsko-pomorskiego (5 przypadków). Jedna z osób chorych była narażona zawodowo na zakażenie (leśnik).

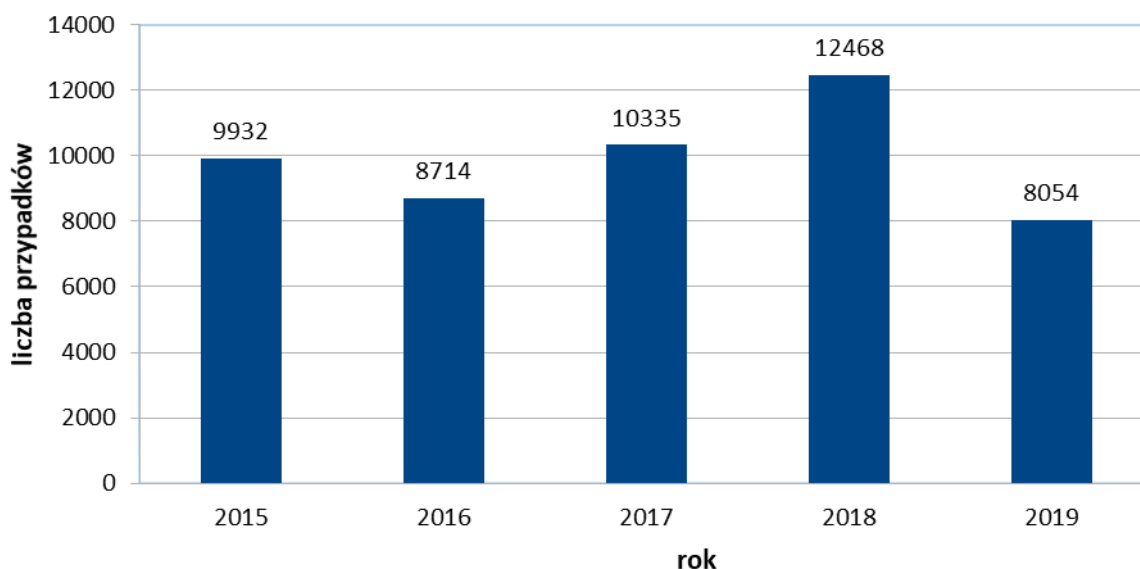
Kleszczowe zapalenie mózgu jest wirusową chorobą ośrodkowego układu nerwowego wywołaną przez flawiowirusy. Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania chorobie są szczepienia. Podobnie jak w latach ubiegłych na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego nie rejestrowano zachorowań na tę jednostkę chorobową.

Grypa i zachorowania grypopodobne

W ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej grypy, zgłaszaniu podlegają przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na gripę oraz wszystkie rozpoznane klinicznie zachorowania grypopodobne i ostre zakażenia dróg oddechowych.

Liczba zachorowań na gripę i zachorowania grypopodobne w 2019 r. zmniejszyła się w porównaniu do roku poprzedniego – w 2019 r. zgłoszono 8054 zachorowania, podczas gdy w 2018 r. – 12468. Zachorowało 3735 dzieci do 14 roku życia. Do szpitala skierowano 3 osoby, w tym 2 dzieci do lat 4. Jeden przypadek grypy potwierdzono badaniem molekularnym (62-letnia kobieta, mieszkanka wsi).

Grypa i zachorowania grypopodobne na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego w latach 2015 - 2019

Neuroinfekcje

Infekcje ośrodkowego układu nerwowego mogą być wywołane przez bakterie, wirusy, grzyby i pasożyty. W 2019 r. odnotowano 11 przypadków neuroinfekcji (2018 r. – 18).

W 2019 r. zarejestrowano 2 przypadki **zapalenia mózgu**: opryszczkowe zapalenie mózgu potwierdzone badaniem molekularnym oraz wirusowe zapalenie mózgu, nie określone. Zachorowała 73-letnia kobieta oraz 48-letni mężczyzna, mieszkańcy wsi. Chorzy byli hospitalizowani. Źródeł zakażeń nie ustalono. Rozpoznanie potwierdzono na podstawie objawów i badania płynu mózgowo-rdzeniowego.

W 2019 r. zarejestrowano 9 przypadków **zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych**: 6 przypadków o etiologii wirusowej, 2 przypadki o etiologii bakteryjnej – gronkowcowej i 1 przypadek o etiologii innej i nieokreślonej. *Staphylococcus epidermidis* wyhodowano z posiewów płynu mózgowo-rdzeniowego. Zachorowania o etiologii bakteryjnej oraz innej i nieokreślonej rozpoznano u miesięcznego chłopca, 10-letniej dziewczynki, 37-letniej kobiety. Zachorowania o etiologii wirusowej rozpoznano u 11-letniego chłopca, dwóch 35-letnich kobiet i 3 mężczyzn w wieku 23, 30 i 32 lat. Chorzy to głównie mieszkańcy wsi. Zachorowania potwierdzono na podstawie objawów klinicznych i badania płynu mózgowo-rdzeniowego.

Choroby inwazyjne

Choroby wywołane przez *Streptococcus pyogenes*

Główną postacią kliniczną inwazyjnego zachorowania wywołanego przez *Streptococcus pyogenes* jest **róża**.

Jest to choroba skóry, której główną cechą jest ostry, rozprzestrzeniający się stan zapalny skóry i tkanki podskórnej. W 2019 r. zachorowanie potwierdzono u 27 osób (2018 r. – 23), z których 21 osób hospitalizowano. Zachorowało 10 kobiet i 17 mężczyzn. Zachorowania dotyczyły osób pomiędzy 15 a 89 rokiem życia.

System nadzoru epidemiologicznego obejmuje również rejestrację nieinwazyjnego zakażenia *Streptococcus pyogenes* – **płonicę**.

W 2019 r. zarejestrowano 196 przypadków (2018 r. – 77). Obserwowany jest **znaczny wzrost liczby zachorowań**. Na płonicę zachorowało 101 chłopców/mężczyzn i 95 dziewczynek/kobiet. Dzieci do 9 roku życia stanowiły 92% ogółu chorych. Jedną osobę hospitalizowano, pozostałe leczono ambulatoryjnie.

Chorzy to głównie mieszkańcy wsi – 189 osób, 7 chorych to mieszkańcy miasta.

Choroby wywołane przez *Streptococcus pneumoniae*

Najczęściej rejestrowaną postacią kliniczną inwazyjnej choroby pneumokokowej jest posocznica i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

W 2019 r. na chorobę inwazyjną wywołaną przez pneumokoki zachorowało 5 osób (2018 r. – 3). U wszystkich chorych rozpoznano posocznicę. Zachorowały 4 kobiety w grupie wiekowej między 46 a 95 rokiem życia oraz 50-letni mężczyzna. Wszystkich chorych hospitalizowano.

Choroby wywołane przez *Haemophilus influenzae*

Zakażenie bakterią *Haemophilus influenzae* szerzy się drogą kropelkową lub przez bezpośredni kontakt z wydzieliną dróg oddechowych chorego. W 2019 i 2018 roku nie odnotowano przypadków zachorowań.

Pokąsania przez zwierzęta oraz inne narażenia na zachorowania na wściekliznę

W 2019 r. zarejestrowano 134 pokąsania przez zwierzęta (2018 r. – 145). Najczęściej dochodziło do pokąsań przez psy (97 przypadków – 72%) oraz koty (32 przypadki – 24%). Pokąsane osoby to 67 chłopców/mężczyzn i 67 dziewczynek/kobiet. Dzieci do 14 roku życia stanowiły 26% osób pokąsanych (35 przypadków).

Zakażenia wirusem wścieklizny nie potwierdzono u żadnego z badanych zwierząt.

U osób pokąsanych szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadza się w przypadku braku możliwości przeprowadzenia u zwierząt obserwacji weterynaryjnej w kierunku wścieklizny.

Szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadzono u 43 osób pokąsanych (32%), a w 2018 r. u 34 osób (23%).

Wykonawstwo szczepień ochronnych

Stan uodpornienia dzieci do 2 roku życia

Szczepieniom przeciwko gruźlicy podlegało 847 noworodków, zaszczepiono 832 dzieci, tj. 98,2%.

Stan uodpornienia niemowląt w pierwszym roku życia przeciwko wzv typu B wyniósł 83% (703 dzieci).

Od 2 miesiąca życia do 2 roku życia dzieci podlegają obowiązkowym cyklom szczepień przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi, poliomyelitis, Haemophilus influenzae typu b oraz od 2017 r. p/ko zakażeniom Streptococcus pneumoniae, które wykonywane są równocześnie. W drugim roku życia dzieci zostały uodpornione p/ko tym chorobom w 98,3% (825 dzieci) oraz

p/ko zakażeniom Streptococcus pneumoniae w 99% (831 dzieci). Uodpornienie p/ko odrze, śwince, różyczce, w drugim roku życia uzyskało 82,4% (691 dzieci).

Realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci do 2 roku życia w latach 2015 – 2019

Rodzaj szczepienia	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
	% zaszczepio- nych	% zaszczepio- nych	% zaszczepio- nych	% zaszczepio- nych	% zaszczepio- nych
BCG	99,6	99,4	98,9	98,5	98,2
WZW typu B	90	88,1	88,7	83,4	83
błonica, tężec, krztusiec	98,8	97,6	97,8	97,4	98,3
Poliomyelitis	98,8	97,6	97,8	97,4	98,3
Haemophilus influenzae typu b	98,8	97,6	97,8	97,4	98,3
Streptococcus pneumoniae	0	0	0	0	99
MMR – odra, świnka, różyczka	84,1	86,2	81,3	84	82,4

Stan uodpornienia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym

Pierwszej dawce szczepienia przypominającego przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi oraz przeciwko poliomyelitis podlegało w 2019 r. 856 dzieci w 6 roku życia; stan uodpornienia dzieci w 2019 r. wyniósł 83,4% (714 dzieci).

Od 2019 r. wprowadzono do PSO szczepienie przypominające przeciwko odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia; z rocznika 2014 zaszczepiono 696 dzieci (81,3%).

Drugiej dawce szczepienia przypominającego przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi podlega młodzież w 14 roku życia (938 osób). Zaszczepiono 831 osób (88,6%).

Trzeciej dawce szczepienia przypominającego podlega młodzież w 19 roku życia (987 osób), zaszczepiono 903 osoby (91,5%).

Zgodnie z PSO dzieci w 10 roku życia szczepieniom przypominającym przeciwko odrze, śwince i różyczce podlegało 1007 osób, stan uodpornienia wyniósł 86% (865 dzieci).

**Realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży szkolnej
w latach 2015 – 2019**

Rodzaj szczepienia	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
	% zaszcze- pionych	% zaszcze- pionych	% zaszcze- pionych	% zaszcze- pionych	% zaszcze- pionych
blonica, tężec, krztusiec w 6 r.ż.	70,1	93	86,6	84,2	83,4
poliomyelitis w 6 r.ż.	86,8	93	86,6	84,2	83,4
MMR – odra, świnka, różyczka w 6 r.ż.	0	0	0	0	81,3
MMR – odra, świnka, różyczka w 10 r.ż.	94	97,3	88,4	86,1	86
dTap – blonica, tężec, krztusiec w 14 r.ż.	96,9	92,5	89,1	87,7	88,6
Td – tężec, blonica w 19 r.ż.	98	98,1	97,4	93,4	91,5

**Realizacja wybranych szczepień zalecanych
w latach 2015 – 2019**

Rodzaj szczepienia	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
	liczba zaszcze- pionych	liczba zaszcze- pionych	liczba zaszcze- pionych	liczba zaszcze- pionych	liczba zaszcze- pionych
WZW typu A	17	9	4	6	24
Zakażenia Neisseria meningitidis	26	24	25	62	61
Zakażenia wirusem brodawczaka ludzkiego	42	38	25	41	44
Dur brzuszny	0	5	1	0	8
Kleszczowe zapalenie mózgu	31	44	42	63	124
Żółta gorączka	0	3	0	0	2
Biegunka rotawirusowa	125	164	161	115	217
Grypa	1396	1547	1610	1756	1821

Szczepienie przeciwko **ospie wietrznej** przeprowadzono u 46 osób narażonych w ramach szczepień obowiązkowych i u 41 osób w ramach szczepień zalecanych.

Lekarze prowadzący działalność leczniczą zgłosili 12 **niepożądanych odczynów poszczepiennych**, w tym 11 o charakterze łagodnym i 1 poważny – po szczepieniu przeciwko odrze, śwince, różyczce, pneumokokom (szczepionka M-M-R VAX PRO, Synflorix).

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu zgłoszono z placówek ochrony zdrowia 94 **środowiska uchylające się od obowiązku szczepień** (163 osoby), w tym osoby dorosłe narażone na zakażenie wścieklizną, podlegające obowiązkowi szczepień.

Ogółem nie zaszczepiono zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych 135 osób (w tym 2 osoby dorosłe pokąsane przez nieznanego psa).

W stosunku do 7 osób wdrożono postępowanie administracyjno-egzekucyjne, wystawiono 9 wniosków do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego i tytułów wykonawczych w celu wyegzekwowania obowiązku szczepień poprzez nałożenie grzywny w celu przymuszenia.

Wnioski:

1. Sytuacja epidemiologiczna w 2019 r. na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego była stabilna.
2. Nie odnotowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych.
3. Nie wystąpiły zachorowania na choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne.
4. Choroby przenoszone drogą płciową nie stanowią problemu epidemiologicznego.
5. W 2019 r. odnotowano o 50% mniej zachorowań na krztusiec.
6. W analizowanym okresie liczba zachorowań na ospę wietrzną wzrosła o 24,9 %.
7. Odnotowano wzrost zachorowań na płonicę. Zgłoszono mniej przypadków grypy i zachorowań grypopodobnych, wirusowych zakażeń jelitowych, bakteryjnych zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych. W przypadku pozostałych jednostek chorobowych zgłoszono podobną liczbę zachorowań jak w 2018 r.
8. W grupie wirusowych zakażeń jelitowych dominowały zachorowania na Rotawirusy (59% zakażeń).
9. W grupie bakteryjnych zatruc pokarmowych dominowały zachorowania wywołane przez pałeczki *Salmonella sp.* (60% zakażeń).
10. Przypadki zachorowań na odrę na terenie powiatu toruńskiego są odzwierciedleniem sytuacji epidemiologicznej panującej w kraju.
11. Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych zmarła jedna osoba.
12. Analiza obowiązkowych szczepień ochronnych w 2019 r. wskazuje, że szczepienia wykonane były na podobnym poziomie jak w roku 2018.
13. W PSO na 2019 r. przesunięto podanie drugiej dawki szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce z 10 na 6 rok życia – w związku z aktualną sytuacją epidemiologiczną odrzy w Polsce i Europie, a zwłaszcza na Ukrainie. Celem przesunięcia drugiej dawki szczepionki jest przyspieszenie zapewnienia ochrony dzieciom przed rozpoczęciem nauki.
14. W 2019 r. zarejestrowano podobną liczbę niepożądanych odczynów poszczepiennych jak w roku poprzednim (2019 r. – 12, 2018 r. – 16).
Zarejestrowano 12 niepożądanych odczynów poszczepiennych zgłoszonych przez lekarzy prowadzących działalność leczniczą, w tym 1 poważny.
Najczęściej zgłaszano NOP po szczepieniu przeciwko gruźlicy (szczepionka BCG) – 3 przypadki oraz po szczepieniu przeciwko odrze, śwince, różyczce, pneumokokom (szczepionka M-M-R VAX PRO, Synflorix) – 2 przypadki.
15. Działalność ruchów antyszczepionkowych wpływa na wzrost liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.
W 2019 r. odnotowano 162 osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych, w tym 2 osoby dorosłe narażone na zakażenie wścieklizną, podlegającą obowiązkowi szczepień (2018 – 124 osoby, w tym 1 osoba narażona na zakażenie wścieklizną, 2017 r. – 97 osób, w tym 1 osoba narażona na zakażenie wścieklizną, 2016 r. – 74 osoby, w tym 1 osoba narażona na zakażenie wścieklizną).

HIGIENA KOMUNALNA

Ocena sanitarna podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W 2019 r. na terenie powiatu toruńskiego kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 16 obiektach służby zdrowia, spośród 67 ujętych w ewidencji, tj. w 24% ogółu placówek. Jedyny szpital funkcjonujący na terenie powiatu toruńskiego – Szpital Powiatowy Spółka z o. o. w Chełmży, ul. Szewska 23 – nadzorowany był przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy.

Jedna z przychodni rodzinnych dostosowała się w omawianym okresie do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą z dnia 26 marca 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 595).

Obecnie wszystkie nadzorowane podmioty spełniają wymagania obowiązującego przepisu.

W 2019 r. wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości, dotyczących m. in.: nieprawidłowo zorganizowanego ciągu technologicznego przy obróbce narzędzi wielorazowego użycia, stanu technicznego pomieszczeń oraz braku przeprowadzania kontroli wewnętrznych.

Utrzymaniem czystości w większości obiektów zajmował się personel zatrudniony przez jednostki. Sprzęt porządkowy podzielony był według stref sanitarnych. Stosowane były ścierki jednorazowego i wielokrotnego użycia. Pranie mopów i ścierek odbywało się we własnym zakresie. Zaopatrzenie w środki czystości i dezynfekcyjne było wystarczające. W związku z brakiem zachowania czystości bieżącej w pomieszczeniach gabinetu stomatologicznego w Złejwsi Wielkiej, nałożono mandat karny na kwotę 200 zł.

Na stanowiskach pracy odpady zbierane były selektywnie. Stosowane były prawidłowe kolory worków, a także ich znakowanie. W zależności od ilości wytwarzanych odpadów obiekty posiadały wymagane rozporządzeniem magazyny lub urządzenia chłodnicze przeznaczone do odpadów, ustawione w wydzielonych, odpowiednio zabezpieczonych pomieszczeniach. Wyjątek stanowił jeden z punktów pobrań materiału biologicznego, w którym stwierdzono brak zapewnienia właściwych warunków przechowywania odpadów medycznych do momentu ich odbioru przez wyspecjalizowaną firmę (część odpadów była magazynowana poza urządzeniem chłodniczym), nieprawidłowości usunięto natychmiast.

W obiektach zorganizowane są miejsca do składowania bielizny czystej i brudnej – głównie fartuchów. Czysta bielizna przechowywana była w wydzielonych, zamykanych szafach. Zachowana była zasada rozdzielności przechowywania odzieży własnej i roboczej. Brudna bielizna składowana była w pojemnikach wyłożonych workami foliowymi, usytuowanych w pomieszczeniach porządkowych. Dla pacjentów stosowane były podkłady i prześcieradła jednorazowe. Brudna bielizna jednorazowego użycia traktowana była jako odpad medyczny. Usługi pralnicze dla obiektów świadczyły pralnie z barierą higieniczną. Ponadto odzież służbowa prana była także we własnym zakresie.

W zakresie realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych w placówkach przeprowadzane były kontrole wewnętrzne, podczas których oceniane były m. in. sposób postępowania po użyciu narzędzi zgodnie z obowiązującą procedurą, dobór preparatów dezynfekcyjnych, postępowanie z bielizną szpitalną, segregacja i postępowanie z odpadami, postępowanie z powierzchnią skażoną materiałem biologicznym, przechowywanie sprzętu sterylnego, mycie i dezynfekcja rąk.

Kontroli wewnętrznych nie przeprowadzano jedynie w Centrum Rehabilitacji Revital Medic Specjalistyczne Gabinety Lekarskie w Górsku.

Zaopatrzenie mieszkańców powiatu toruńskiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

Mieszkańcy terenów gminnych zaopatrywani są w wodę pochodzącą z 13 wodociągów publicznych. Dodatkowo mieszkańcy 5 gmin (Lubicz, Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka i Zławieś Wielka), oprócz wody z wodociągów gminnych, mogą korzystać również z wody dostarczanej z wodociągu Toruń, produkowanej przez Toruńskie Wodociągi Spółka z o. o. w Toruniu.

W 2019 r. wodę przydatną do spożycia – spełniającą wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294 z późn. zm.) – dostarczało 12 wodociągów, wodę o warunkowej przydatności do spożycia – 1 wodociąg.

Z wody przydatnej do spożycia przez ludzi korzystali mieszkańcy miasta Chełmży i gmin: Czernikowo, Chełmża, Łubianka, Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka oraz 99,5% mieszkańców gminy Lubicz.

Z wody o warunkowej przydatności, produkowanej przez wodociąg Agrofood w Grabowcu, korzystało 0,5% mieszkańców gminy Lubicz. Do 31 stycznia 2020 r. obowiązywała decyzja Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu, wyrażająca zgodę na warunkową przydatność wody do spożycia (w zakresie zawartości żelaza, manganu i mętności). W celu przymuszenia wykonania obowiązku doprowadzenia jakości wody do zgodnej z rozporządzeniem, prowadzone było postępowanie egzekucyjne w zakresie składu fizykochemicznego wody.

W sprawie uzyskania poprawy jakości wody z wodociągów Warszewice (w zakresie zawartości manganu) i Chełmża (w zakresie zawartości żelaza i manganu) prowadzone było postępowanie administracyjne.

Decyzja Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu, wyrażająca zgodę na warunkową przydatność wody do spożycia z wodociągu Warszewice obowiązywała do 30 czerwca 2019 r., a z wodociągu Chełmża – do 30 kwietnia 2019 r.

Decyzje powyższe wykonano, jakość wody z wodociągów Warszewice oraz Chełmża uległa poprawie i woda została oceniona jako przydatna do spożycia.

W związku z wystąpieniem w stacji uzdatniania wody Świerczyny, zasilającej wodociąg Gostkowo, bakteriologicznego skażenia wody (wykryto bakterie grupy coli w ilości 12 jtk/100 ml wody przy liczbie dopuszczalnej 0 jtk/100 ml) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Stacja uzdatniania w Świerczynach została wyłączona z eksploatacji. Do czasu ponownego uruchomienia odbiorcy zaopatrywani byli w wodę przydatną do spożycia z drugiego ujęcia zasilającego wodociąg Gostkowo. W wyniku realizacji działań naprawczych, prowadzonych przez Zakład Usług Komunalnych Łysomice Spółka z o. o. w Gostkowie, uzyskano wyniki badań wody z wodociągu Gostkowo w zakresie bakteriologicznym zgodne z obowiązującym rozporządzeniem.

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu w gminach powiatu toruńskiego znajdują się również 3 indywidualne ujęcia wody, z których korzystano z wody w ramach działalności gospodarczej prowadzonej na rynku spożywczym. W 2 przypadkach podmioty wykorzystujące wodę z ujęć indywidualnych dostarczały wodę przydatną do spożycia przez ludzi, odpowiadającą wymaganiom obowiązującego rozporządzenia. Woda o warunkowej przydatności do spożycia przez ludzi w zakresie zawartości żelaza i manganu dostarczana była z ujęcia wody, którego właścicielami są Marwit Spółka z o. o. i Marwit Foods Spółka z o. o. Spółka komandytowa w Złejwsi Wielkiej 29a.

Na podstawie monitoringu jakości wody do spożycia, prowadzonego przez producentów wody i wyników badań prowadzonych w ramach kontroli przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu należy stwierdzić, że woda dostarczana mieszkańcom gmin powiatu toruńskiego jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych oraz substancji chemicznych w ilościach zagrażających zdrowiu. Co prawda jakość wody z wodociągów Warszewice, Chełmża i Agrofood w Grabowcu w I półroczu 2019 r. odbiegała od wymagań fizykochemicznych, jednak woda z tych wodociągów nie stanowiła zagrożenia dla zdrowia konsumentów i Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu po rozważeniu stopnia zagrożenia dla zdrowia ludzi oraz podjęciu działań naprawczych przez producentów wyraził zgodę na warunkową przydatność wody do spożycia.

Na bezpieczne dla zdrowia zaopatrzenie w wodę mieszkańców powiatu toruńskiego miała wpływ dobra współpraca producentów wody z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Toruniu.

Na terenie powiatu toruńskiego w 2019 r. nie wystąpiło pogorszenie się jakości wody, spowodowane sytuacją hydrogeologiczną.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Do grupy obiektów użyteczności publicznej zalicza się m. in.: pływalnie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu, obiekty hotelarskie, obiekty sportowe, ustępy publiczne, cmentarze i zakłady pogrzebowe.

Najliczniejszą grupę spośród 227 ujętych w ewidencji obiektów użyteczności publicznej stanowią obiekty usługowe – 110, w tym: fryzjerskie – 53, fryzjersko-kosmetyczne – 10, kosmetyczne – 39, odnowy biologicznej i tatuażu – 8.

W 2019 r. na terenie powiatu toruńskiego kontrole sanitarne przeprowadzono w 63 obiektach użyteczności publicznej, tj. skontrolowano 28% zewidencjonowanych podmiotów.

Stan sanitarno-higieniczny obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu toruńskiego od kilku lat nie budzi większych zastrzeżeń.

W obiekcie hotelarskim w Głogowie (gmina Obrowo) stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną hotelową – nałożono mandat karny w wysokości 400 zł oraz wydano decyzję zakazującą świadczenia usług hotelarskich z rygorem natychmiastowej wykonalności. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W zakładzie fryzjerskim w Czernikowie stwierdzono zły stan higieniczny obiektu i narzędzi oraz niewłaściwe postępowanie podczas mycia i dezynfekcji narzędzi. Za stwierdzone nieprawidłowości właściciel ukarany został mandatem karnym w wysokości 200 zł.

W 2 hotelach na terenie powiatu toruńskiego udostępniane są dla gości hotelowych niecki basenowe i jacuzzi. Właściciele obiektów prowadzili systematyczne badania jakości wody, zgodnie z harmonogramem zatwierdzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu. Z przeprowadzonych w ciągu roku badań próbek wody pobranych z niecek basenowych i jacuzzi wynika, że woda przeznaczona do kąpieli jest bezpieczna dla zdrowia osób z nich korzystających.

Baza noclegowa może stanowić zagrożenie dla zdrowia gości hotelowych pałeczką *Legionella sp.* bytującą w wewnętrznej sieci ciepłej wody użytkowej. Właściciel nie zawsze posiada wiedzę o jakości wody ze względu na brak przeprowadzonych w tym kierunku badań. Na terenie powiatu spośród 19 obiektów z bazą noclegową (hotele, hostele, motele, pensjonaty) tylko w 2 hotelach przeprowadzone zostały tego typu badania. W jednym z tych obiektów prowadzony jest obecnie stały monitoring jakości wody ciepłej.

W 2019 r. skontrolowano funkcjonujące na terenie powiatu pływalnie, należące do Ośrodka Sportu i Turystyki w Chełmży oraz Centrum Sportu i Rekreacji OLENDER Spółka z o. o. w Wielkiej Nieszawce.

Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych pływalni nie budził zastrzeżeń. Do badań pobrano 295 prób – w tym 278 prób pobranych zostało przez zarządzających pływalniami w ramach kontroli wewnętrznych, a 17 prób pobrano w ramach nadzoru sanitarnego prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu.

Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych miały miejsce w 31 próbach, tj. w 11% wszystkich zbadanych prób.

Stwierdzono następujące przekroczenia:

- **ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h** – w 5 próbach, tj. w 1,7% wszystkich zbadanych prób (w 3 próbach wody wprowadzanej do niecki stwierdzono wartości 32 jtk, 277 jtk i powyżej 300 jtk – przy dopuszczalnej 20 jtk; w 2 próbach wody z niecki basenowej stwierdzono wartości 172 jtk i 347 jtk – przy dopuszczalnej 100 jtk) [jtk – jednostka tworząca kolonię];
- **obecność bakterii *Pseudomonas aeruginosa*** – w 1 próbie, tj. w 0,3% wszystkich zbadanych prób (w wodzie z niecki basenowej stwierdzono wartość 1 NPL – przy dopuszczalnej 0 NPL) [NPL – Najbardziej Prawdopodobna Liczba];
- **mętność** – w 6 próbach, tj. w 2% wszystkich zbadanych prób (w 5 próbach wody wprowadzanej do niecek stwierdzono wartości od 0,45 do 1 NTU – przy dopuszczalnej 0,3 NTU; w 1 próbie wody z niecki basenowej stwierdzono wartość 0,58 NTU – przy dopuszczalnej 0,5 NTU); [NTU – nephelometric turbidity unit – nefelometryczna jednostka mętności]
- **chloroform** – w 25 próbach, tj. 8,5% wszystkich zbadanych prób (stwierdzono wartości od 0,043 do 0,188 mg/l – przy dopuszczalnym stężeniu 0,03 mg/l),
- **$\sum$ THM** – oznaczono w 9 próbach, tj. 3% wszystkich zbadanych prób (stwierdzono wartości od 0,103 do 0,192 mg/l – przy dopuszczalnym stężeniu 0,1 mg/l) [$\sum$ THM – suma trihalogenometanów].

Powyższe wyniki badań wskazują na to, że jakość wody nie odpowiadała okresowo wymaganiom wody do kąpieli ze względu na jakość mikrobiologiczną oraz na występujące przekroczenia dopuszczalnych wartości mętności, chloroformu i $\sum$ THM.

W wyniku podjętych przez zarządzających obu pływalniami działań naprawczych uzyskano poprawę jakości wody w zakresie mikrobiologicznym.

W pływalni Centrum Sportu i Rekreacji OLENDER Spółka z o. o. w Wielkiej Nieszawce uzyskano również poprawę jakości wody w zakresie fizykochemicznym.

Zarządzający pływalnią Ośrodka Sportu i Turystyki w Chełmży, w związku z nie uzyskaniem poprawy jakości wody w zakresie fizykochemicznym, pięciokrotnie występował do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu o przedłużenie terminu wykonania wystawionej w 2018 r. decyzji administracyjnej – dotyczącej doprowadzenia jakości wody do kąpieli w zakresie mętności, zawartości chloroformu i $\sum$ THM do zgodnej z wymaganiami określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016). Ostatecznie przedłużono termin wykonania powyższej decyzji do dnia 31 marca 2020 r.

Na terenie powiatu toruńskiego w 2019 r. funkcjonowały 2 kąpieliska – na Jeziorze Kamionkowskim w Kamionkach Małych (gm. Łysomice) oraz na Jeziorze Chełmżyńskim w Chełmży przy ul. Łaziennej.

Badania laboratoryjne nie wykazały przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, nie stwierdzono również występowania zakwitów sinic oraz innych zanieczyszczeń wody. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał ogółem 8 bieżących pozytywnych ocen jakości wody do kąpieli z obu kąpielisk.

Ponadto na terenie powiatu toruńskiego w 2019 r. funkcjonowały 3 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli – 2 na Jeziorze Józefowo (gm. Lubicz) oraz 1 na Jeziorze Chełmżyńskim w Zalesiu (gm. Chełmża).

Zgodnie z obowiązującą ustawą – Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 310 z późn. zm.) – organizatorzy tych miejsc pobrali próbki wody do badań laboratoryjnych przed rozpoczęciem funkcjonowania miejsca oraz raz w trakcie jego funkcjonowania. Badania laboratoryjne nie wykazały przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, nie stwierdzano też w czasie sezonu występowania zakwitów sinic oraz innych zanieczyszczeń wody.

W 2019 r. nie funkcjonowało miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli na Jeziorze Osiek (gm. Obrowo), które czynne było w 2018 r.

Wszystkie istniejące na terenie gmin plaże (6) wyposażone były w toalety i w kosze na odpady. Stan sanitarno-higieniczny plaż nie budził zastrzeżeń.

Wnioski:

1. Podobnie jak w roku poprzednim zaopatrzenie podmiotów leczniczych w sprzęt jednorazowego użytku, materiały opatrunkowe, ręczniki jednorazowego użycia oraz mydło w płynie było wystarczające. Gospodarka odpadami medycznymi prowadzona była prawidłowo, przestrzegane były zasady bliskości i sposobu unieszkodliwiania odpadów medycznych, w tym o właściwościach zakaźnych.
2. Mieszkańcy gmin zaopatrywani byli w wodę bezpieczną dla zdrowia ludzkiego, wolną od mikroorganizmów chorobotwórczych, stanowiących potencjalne zagrożenie oraz substancji chemicznych w ilościach zagrażających zdrowiu. Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi na terenie gmin nie stanowi ryzyka dla zdrowia ludzi.
3. W 2019 r. miało miejsce skażenie bakteriologiczne wody w stacji uzdatniania w Świerczynach, zasilającej wodociąg Gostkowo gm. Łysomice. Do czasu poprawy jakości wody odbiorcy zaopatrywani byli w wodę z drugiego ujęcia zasilającego wodociąg Gostkowo.
4. Na terenie powiatu toruńskiego stan sanitarno-higieniczny obiektów użyteczności publicznej nie budził większych zastrzeżeń. Niemniej zbyt mała liczba obiektów użyteczności publicznej objęta jest monitoringiem jakości ciepłej wody użytkowej w zakresie skażenia pałeczką *Legionella* sp. Przekazywane informacje w trakcie prowadzonych kontroli sanitarnych o szkodliwości bakterii *Legionella* sp. oraz wystąpienia w tej sprawie do zarządzających obiektami nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.
5. Największe bezpośrednie zagrożenie na pływalniach stanowi mikrobiologiczne skażenie wody do kąpieli. Skażenie tego typu zarządzający pływalniami usuwali w trybie natychmiastowym.
6. Jakość wody do kąpieli w pływalni Ośrodka Sportu i Turystyki w Chełmży nie odpowiada wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016) ze względu na występujące przekroczenia dopuszczalnych wartości mętności, chloroformu i $\sum$ THM.
7. Na terenie powiatu toruńskiego w dalszym ciągu funkcjonuje zbyt mała liczba kąpielisk. W celu zapewnienia bezpiecznego wypoczynku w sezonie letnim, zarówno ludności miejscowej, jak i napływowej, wskazane jest podjęcie przez rady gmin uchwał o utworzenie większej liczby tych bezpiecznych miejsc do kąpieli.

HIGIENA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

Stan sanitarny obiektów żywienia zbiorowego, produkcji i obrotu środkami spożywczymi, produkcji i obrotu kosmetykami

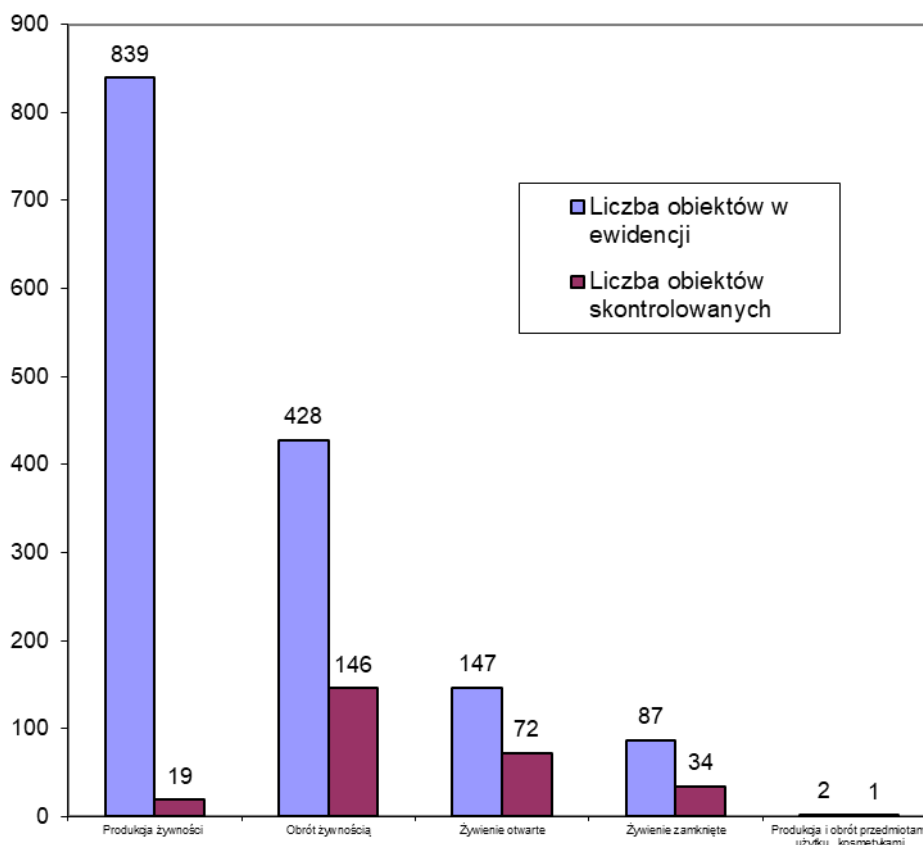
W ewidencji Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku na koniec 2019 r. znajdowały się 3482 obiekty, w tym na terenie powiatu toruńskiego – 1503.

W 2019 r. skontrolowano 272 obiekty, przeprowadzając 344 kontrole sanitarne. Za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 52 mandaty karnych na łączną kwotę 10450 zł oraz wystawiono 7 postanowień o nałożeniu grzywny na łączną kwotę 6700 zł. Najwięcej nieprawidłowości stwierdzono w obiektach obrotu żywnością oraz w zakładach małej gastronomii.

W ramach urzędowej kontroli żywności do badań pobrano 426 próbek żywności i przedmiotów użytku.

Zakwestionowano 23 próby żywności – 15 prób lodów z powodu zanieczyszczeń mikrobiologicznych (*Enterobacteriaceae* w 1g), 4 próby pieczywa oraz 1 próbę wody źródlanej niegazowanej ze względu na niewłaściwe cechy organoleptyczne, 1 próbę otrąb pszennych oraz 2 próby mąki kasztanowej ze względu na obecność szkodników.

Liczba obiektów i kontroli w poszczególnych grupach obiektów w powiecie toruńskim w 2019 r.

**Działalność kontrolno-represyjna w obiektach żywnościowo-żywnościowych
w powiecie toruńskim w 2019 r.**

Grupa obiektów	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli	Decyzje administracyjne	Mandaty (liczba/wartość w zł)
Produkcja żywności	839	19	28	2	1/100
Obrót żywnością	428	146	198	7	33/6200
Żywnienie zbiorowe otwarte	147	72	80	2	16/3850
Żywnienie zbiorowe zamknięte	87	34	37	1	2/300
Produkcja i obrót przedmiotami użytku oraz kosmetykami	2	1	1	0	0
Łącznie	1503	272	344	12	52/10450

Zakłady obrotu żywnością

Do tej grupy obiektów zaliczane są sklepy spożywcze, supermarkety, hurtownie spożywcze, kioski oraz ruchome punkty sprzedaży.

W 2019 r. przeprowadzono 198 kontroli w 144 obiektach; nałożono 33 mandaty karne na łączną kwotę 6200 zł.

Najczęściej występujące nieprawidłowości to:

- brak higieny sprzedaży;
- sprzedaży produktów spożywczych po terminie przydatności do spożycia;
- brak czystości pomieszczeń i sprzętu;
- niezachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego.

W celu poprawy stanu technicznego obiektów i ich wyposażenia wydano 7 decyzji administracyjnych. Ze względu na niewykonywanie obowiązku nałożonego decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu na właściciela jednego ze sklepów 7 grzywien na łączną kwotę 6700 zł.

Przyjęto 27 interwencji dotyczących głównie sprzedaży produktów po terminie przydatności do spożycia, braku higieny sprzedaży oraz złej jakości zdrowotnej zakupionych produktów spożywczych. W 6 przypadkach przeprowadzone kontrole sanitarne potwierdziły zgłaszane nieprawidłowości.

Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

W skład tej grupy obiektów wchodzi restauracje, bary, kawiarnie, punkty małej gastronomii, pijalnie piwa.

W 2019 r. przeprowadzono 80 kontroli w 72 obiektach; nałożono 16 mandatów karnych na łączną kwotę 3850 zł.

Najczęściej występujące nieprawidłowości to:

- brak czystości pomieszczeń produkcyjnych i sprzętu,
- niewłaściwe warunki przechowywania żywności,
- użycie środków spożywczych po upływie terminu ich przydatności do spożycia.

Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte

W skład tej grupy obiektów wchodzi stołówki szkolne, przedszkolne i w żłobkach oraz stołówki w zakładach pracy.

W 2019 r. przeprowadzono 37 kontroli w 34 obiektach; nałożono 2 mandaty karne na kwotę 300 zł – za brak czystości pomieszczeń i sprzętu (w przedszkolu) oraz brak bieżącej czystości (w domu pomocy społecznej).

W jednej ze szkół wydano decyzję administracyjną, nakazując zapewnienie warunków do mycia sprzętu produkcyjnego.

Zakłady produkcji żywności

W ewidencji w 2019 r. znajdowało się 839 zakładów produkcyjnych – w tym piekarnie (11), przetwórnice owocowo-warzywne (6), ciastkarnie (7), młyny (2), automaty do lodów (3), zakład produkcji kielków, wytwórnia wody sodowej, wytwórnie koncentratów spożywczych (2), wytwórnia płatków śniadaniowych, cukrownia i wytwórnia lodów.

Pozostałe obiekty to gospodarstwa rolne, które zajmują się głównie uprawą buraków cukrowych, zbóż, rzepaku oraz warzyw i owoców.

W 2019 r. przeprowadzono 28 kontroli sanitarnych w 19 zakładach. Wydano 2 decyzje administracyjne zobowiązujące do poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów.

Za brak higieny produkcji nałożono 1 mandat karny w wys. 100 zł – w gospodarstwie prowadzącym produkcję pierwotną.

Zakłady produkcji i obrotu przedmiotami użytku oraz kosmetykami

W ewidencji w 2019 r. były 2 zakłady zajmujące się produkcją materiałów do kontaktu z żywnością. Skontrolowano jeden zakład – nieprawidłowości nie stwierdzono.

Ocena wdrażania systemów kontroli wewnętrznej

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu nadzoruje realizację systemów kontroli wewnętrznej przez producentów i dystrybutorów środków spożywczych, w tym zasad Dobrej Praktyki Higienicznej (**GHP** – good hygiene practice), Dobrej Praktyki Produkcyjnej (**GMP** – good manufacturing practice) oraz systemu **HACCP** (Hazard Analysis and Critical Control Points – Analiza Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli).

Do nieprzestrzegania zasad GHP, GMP oraz systemu HACCP najczęściej dochodzi w grupie zakładów obrotu żywnością.

RASFF – System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach

Nadzór nad żywnością i przedmiotami użytku obejmuje również działania w ramach systemu wczesnego ostrzegania o produktach niebezpiecznych **RASFF** [RASFF – the Rapid Alert System for Food and Feed – System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach].

W ramach systemu RASFF w 2019 r. otrzymano 45 zgłoszeń – dotyczących 35 środków spożywczych, 5 suplementów diety oraz 5 przedmiotów użytku. W ramach postępowania wyjaśniającego skontrolowano 123 obiekty objęte nadzorem oraz firmy prywatne.

W 85 obiektach wskazanych na listach odbiorców nie stwierdzono kwestionowanych produktów w obrocie, zostały one sprzedane klientom ostatecznym.

W 38 obiektach stwierdzono w obrocie kwestionowane produkty; zostały one zwrócone do dostawcy lub zutylizowane.

Do systemu RASFF zgłoszono następujące produkty:

ze względu na zanieczyszczenia mikrobiologiczne:

- metka cebulowa – stwierdzenie obecności pałeczek *Listeria monocytogenes*,
- mleko w proszku pełne – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- metka łososiowa MAP, mięso garmazeryjne KIER – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- kebab wołowo-indyczy mrożony DONER KING – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- sezam łuskany RADIX-BIS – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- frankfurterki z szynki JANO – stwierdzenie obecności bakterii *Listeria monocytogenes*,
- woda źródłana niegazowana Nestle Pure Life – stwierdzenie obecności bakterii grupy coli,
- ser żółty Gouda RYKI – stwierdzenie obecności bakterii *Listeria monocytogenes*,
- bazylia z Egiptu – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- pieprz czarny mielony z Wietnamu – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella*,
- frankfurterki wędzone z Kujaw – stwierdzenie obecności bakterii *Listeria monocytogenes*,
- metka wiejska, boczek wędzony – stwierdzenie obecności bakterii *Listeria monocytogenes*,
- mrożone udka z kurczaka – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella Enteritidis* Infantis,
- świeże mięso drobiowe – stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella Enteritidis*

ze względu na zanieczyszczenia chemiczne:

- Wurzmittel mit Zitronensaft Piacelli Citrilemon – wykrycie dwutlenku siarki,
- Crunchy peanu, Erdnussmus TERRA SANA – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu aflatoksyny B1 oraz sumy aflatoksyn,
- suplement diety PROPOLIS PLUS – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu i sumy WWA,
- sól SOLINO – stwierdzenie podwyższonego poziomu jodanu, potasu/jodu,
- Nestle Corn Flakes honey & nut gluten free – przekroczenie dopuszczalnego poziomu akryloamidu,
- żytnie płatki błyskawiczne MELVIT – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A,
- porzeczka czerwona świeża – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydów,
- mąka z orkiszu pełnoziarnista typ 1850 BASIA – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A
- spirulina sprasowana alga morska w tabletkach – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu sumy 4WWA,
- mąka gryczana RADIX-BIS – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A,
- seler korzeniowy – przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydu – linuronu

ze względu na inne zagrożenia:

- zupa jarzynowa „Zielony Ogródek” – stwierdzenie kawałka szkła,
- wafle kukurydziane Genuss Plus i enerBio – zanieczyszczenie fragmentami metalu,
- musli Babydream – stwierdzenie szypulek jabłek w proszku,
- Sojavit Soj Protein Isolate Formula – wykrycie niedeklarowanego białka mleka,
- Naturli Organic Vegan Spreadable – wykrycie obecności niedeklarowanego składnika alergennego – białka mleka,

- orzeszki ziemne panierowane Alesto – wykrycie niedeklarowanego składnika alergennego glutenu,
- surówka z białej kapusty HERRING – przekroczenie zawartości sacharyny,
- Klare Suppe marki Rapunzel – wykrycie ciała obcego szkła,
- biszkopty z nadzieniem morelowym Dr Gerard Juppi - stwierdzenie obecności pleśni,
- napój gazowany Mio Mio – uraz gałki ocznej przy otwieraniu butelki

wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością:

- pojemnik „Bamboo Natural” – migracja specyficzna formaldehydu,
- łyżka kuchenna Sella Odelo – migracja sumy pierwszorzędowych amin aromatycznych,
- kubek do kawy z melaminy – migracja specyficzna formaldehydu,
- kubek z bambusa – migracja specyficzna formaldehydu.

RAPEX – System Wczesnego Ostrzegania o Produktach Niebezpiecznych

W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Produktach Niebezpiecznych **RAPEX** (the Rapid alert system for dangerous non-food products) w 2019 r. nie odnotowano zgłoszeń.

Wnioski:

1. Utrzymuje się dobry stan sanitarny w obiektach produkcji żywności – ciastkarniach, piekarniach, zakładach przetwórstwa owocowo-warzywnego, wytwórniach wyrobów cukierniczych.
2. Nadal najwięcej nieprawidłowości stwierdza się w małych zakładach obrotu żywnością oraz w obiektach żywienia zbiorowego otwartego.
W związku z powyższym należy dążyć do wzrostu świadomości przedsiębiorców w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej lub wprowadzanej do obrotu żywności.
3. W celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa żywności niezbędne jest wdrażanie przez przedsiębiorców i skuteczne stosowanie systemów kontroli wewnętrznej – zasad Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP), Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) oraz systemu HACCP.
Do nieprzestrzegania zasad GHP, GMP oraz systemu HACCP najczęściej dochodzi w grupie zakładów obrotu żywnością.
4. W celu zapobiegania zatruciom pokarmowym niezwykle istotne jest zachowanie łańcucha chłodniczego – na całej drodze od surowca do gotowego produktu przekazywanego konsumentom, co ma szczególne znaczenie w przypadku środków spożywczych łatwo psujących się.

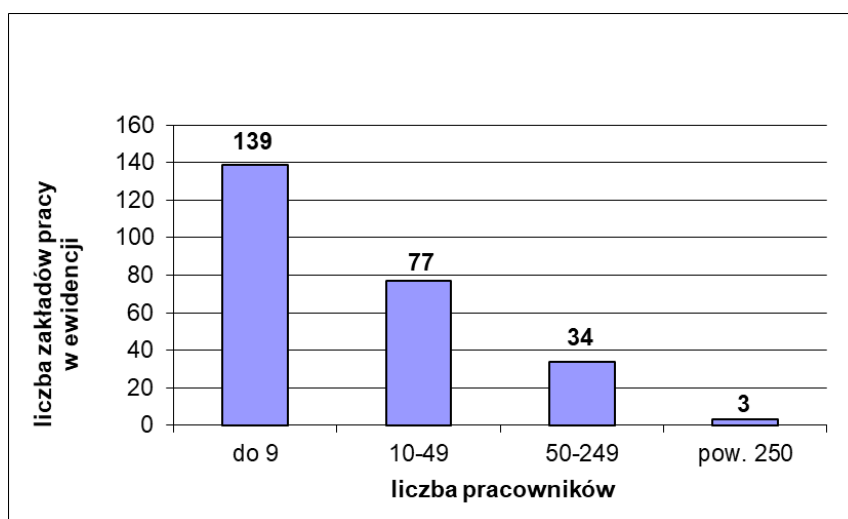
HIGIENA PRACY

Nadzór nad środowiskiem pracy

W ewidencji Sekcji Prewencji Chorób Zawodowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu na dzień 31 grudnia 2019 r. ujęte były 253 zakłady pracy funkcjonujące na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego (w 2018 r. – 257 zakładów).

Wśród zewidencjonowanych zakładów pracy, podobnie jak w latach ubiegłych, ponad połowę (54,94%) stanowią firmy małe – zatrudniające do 9 pracowników (139 zakładów).

Strukturę zatrudnienia w zakładach pracy objętych nadzorem sanitarnym na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego przedstawia poniższy wykres:

Dominujące w powiecie toruńskim ziemskim pod względem liczby zakładów pracy branże to – zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności:

- naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (PKD: 45) – 38 zakładów (15,02% spośród znajdujących się w ewidencji),
- handel hurtowy i detaliczny (PKD: 46) – 25 zakładów (9,88%),
- produkcja artykułów spożywczych i napojów (PKD: 10) – 23 zakłady (9,09%),
- rolnictwo, łowiectwo i pokrewne działalności usługowe (PKD: 01) – 21 zakładów (8,30%).

W 2019 r. pracownicy Sekcji Prewencji Chorób Zawodowych PSSE w Toruniu skontrolowali pod kątem warunków higieny pracy 62 zakłady funkcjonujące na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego – zatrudniające łącznie 2232 pracowników (w 2018 r. – skontrolowano 69 zakładów zatrudniających łącznie 2022 pracowników).

W 2019 r. przeprowadzono na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego 70 kontroli sanitarnych w zakresie higieny pracy (w 2018 r. – 80 kontroli).

Przeprowadzone kontrole koncentrowały się przede wszystkim na głównych zagrożeniach dla zdrowia pracowników, mając za cel szeroko pojętą profilaktykę chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy, m. in.:

- w ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami przeprowadzono 36 kontroli (w 2018 r. – 46 kontroli);
- w ramach nadzoru nad prekursorami narkotykowymi kategorii 2 i 3 przeprowadzono 1 kontrolę (w 2018 r. – 3 kontrole);

- w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 15 kontroli (w 2018 r. – 13 kontroli);
- w ramach nadzoru nad czynnikami biologicznymi w środowisku pracy przeprowadzono 33 kontrole (w 2018 r. – 22 kontrole);
- w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym przeprowadzono 3 kontrole (w 2018 r. – 3 kontrole).

W 2019 r. kontynuowano nadzór na przygotowaniu pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego siedzibę ma 1 firma zajmująca się usuwaniem wyrobów zawierających azbest; w 2019 r. nie przeprowadzono w niej kontroli warunków higieny pracy.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu otrzymał w ciągu roku 19 zgłoszeń dotyczących zamiaru przeprowadzenia na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego prac związanych z usuwaniem materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest. Kontroli warunków higieny pracy w trakcie ich wykonywania, podobnie jak w roku poprzednim, nie przeprowadzono.

W 2019 r. w wyniku przeprowadzonych na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego 70 kontroli związanych z nadzorem nad środowiskiem pracy:

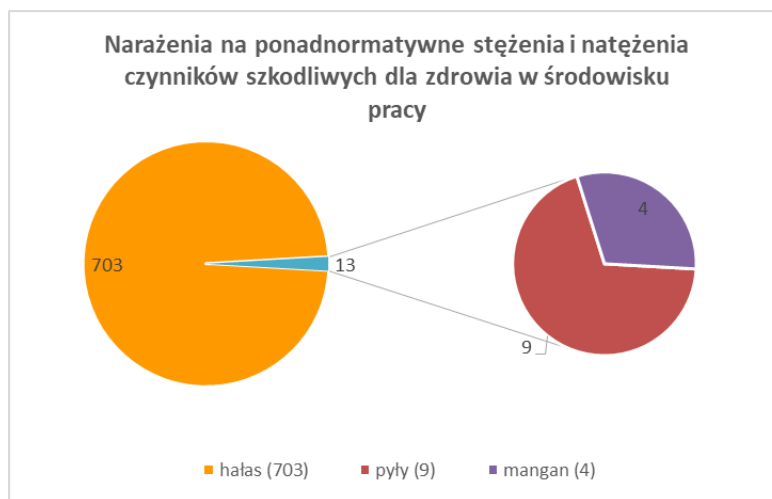
- wydano 24 decyzje z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego (większość obejmująca po kilka nakazów), w tym:
  - 19 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli,
  - 4 decyzje zmieniające,
  - 1 decyzję umarzającą wszczęte postępowanie administracyjne;
- wydano 18 decyzji płatniczych (ustalających opłatę za czynności kontrolne i za badania środowiska pracy przeprowadzone w ramach nadzoru sanitarnego);
- wystawiono 1 upomnienie.

W 2019 r. na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy narażonych było 716 pracowników zatrudnionych w 32 zakładach pracy funkcjonujących na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego (w 2018 r. – 761 pracowników zatrudnionych w 34 zakładach).

Jeden pracownik mógł być narażony na kilka czynników jednocześnie; w jednym zakładzie mogło wystąpić narażenie na kilka czynników szkodliwych, na różnych stanowiskach pracy.

W 2019 r.:

- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) **hałasu** dotyczyło 703 pracowników zatrudnionych w 30 zakładach, w tym na hałas ultradźwiękowy narażonych było 8 pracowników w 1 zakładzie (w 2018 r. – 757 pracowników zatrudnionych w 30 zakładach);
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) **pyłów** dotyczyło 9 pracowników zatrudnionych w 3 zakładach (w 2018 r. – 4 pracowników w 1 zakładzie),
- przekroczenia NDS **czynników chemicznych** dotyczyły 4 pracowników w 1 zakładzie – ekspozowanych w środowisku pracy na ponadnormatywne stężenia manganu i jego związków nieorganicznych – w przeliczeniu na Mn (w 2018 r. – 9 pracowników zatrudnionych w 2 zakładach).

W 2019 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał 4 decyzje zobowiązujące pracodawców do zastosowania odpowiednich środków organizacyjno-technicznych w celu obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy do obowiązujących normatywów higienicznych.

Na szkodliwe dla zdrowia **czynniki biologiczne** w środowisku pracy narażonych było łącznie 867 pracowników (w 2018 r. – 800 pracowników) – zatrudnionych przede wszystkim w zakładach rolnych, leśnictwie, zakładach produkcji żywności, w placówkach ochrony zdrowia i w laboratoriach diagnostycznych, w zakładach utylizacji odpadów i przy oczyszczaniu ścieków.

Choroby zawodowe

W 2019 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu współpracował w zakresie chorób zawodowych z Poradnią Chorób Zawodowych Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Toruniu (jednostka orzecznicza I stopnia) oraz Instytutem Medycyny Pracy im. prof. Jerzego Nofera w Łodzi (jednostka orzecznicza II stopnia).

W 2019 r. przeprowadzono 7 postępowań wyjaśniających w sprawach chorób zawodowych (w 2018 r. – 16 postępowań).

Wyniki przeprowadzonych postępowań wyjaśniających („Karty oceny narażenia zawodowego w związku z podejrzeniem choroby zawodowej”) przekazywane są do właściwej jednostki orzeczniczej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu przekazał ponadto do Poradni Chorób Zawodowych Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Toruniu 5 „Skierowań na badania w związku z podejrzeniem choroby zawodowej”, dotyczących byłych pracowników (emeryci, renciści, bezrobotni) zakładów pracy w Toruniu, którzy osobiście zgłosili podejrzenie choroby zawodowej (w 2018 r. – 5 skierowań).

Z uwagi na długotrwałość procesu diagnostyczno-orzeczniczego wydanie decyzji administracyjnej w sprawie choroby zawodowej następuje w wielu przypadkach dopiero po upływie kilkunastu miesięcy od wszczęcia postępowania.

W 2019 r. wydano łącznie 9 decyzji w sprawach chorób zawodowych, dotyczących pracowników zakładów pracy funkcjonujących na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego (w 2018 r. – 13 decyzji), w tym:

- 5 decyzji stwierdzających chorobę zawodową (w 2018 r. – 8 decyzji),
- 4 decyzje nie stwierdzające choroby zawodowej (w 2018 r. – 5 decyzji).

Chorobę zawodową (w rozumieniu decyzji ostatecznej) stwierdzono u 5 osób. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wystawił 5 „Kart stwierdzenia choroby zawodowej” – przekazywanych do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych w Instytucie Medycyny Pracy im. prof. Jerzego Nofera w Łodzi (w 2018 r. – 7 kart).

W 2019 r. stwierdzono następujące choroby zawodowe u pracowników zakładów pracy funkcjonujących na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego:

- 1 przypadek alergiczne kontaktowe zapalenie skóry (poz. 18.1 wykazu chorób zawodowych),
- 1 przypadek zespołu cieśni w obrębie nadgarstka (poz. 20.1)
- 3 przypadki boreliozy (poz. 26).

W 2019 r. większość przypadków chorób zawodowych stwierdzono u osób w przedziale wiekowym od 50 lat (3 osoby). Więcej chorób zawodowych stwierdzono u mężczyzn (3), niż u kobiet (2).

Pracownicy zakładów pracy w powiecie toruńskim ziemskim ze stwierdzoną chorobą zawodową (zgodnie z wystawioną „Kartą stwierdzenia choroby zawodowej”)

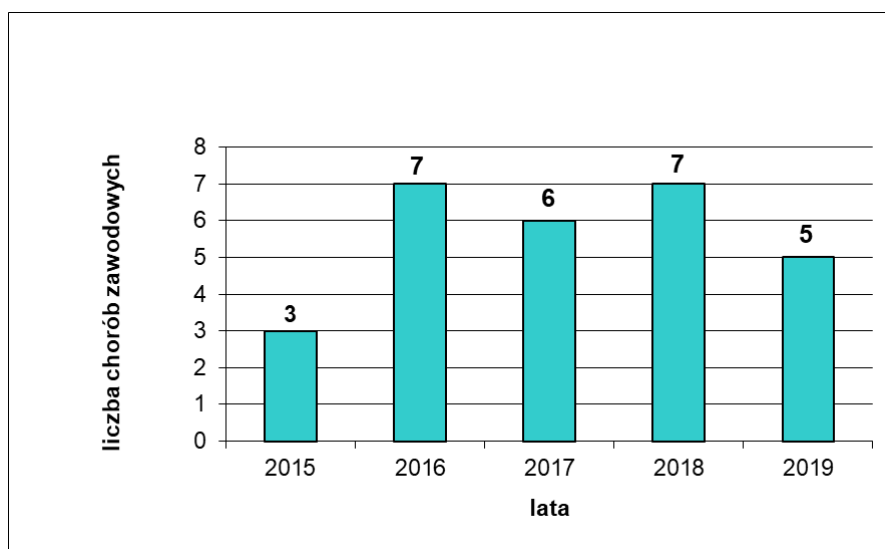
	do 29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	pow. 60 lat	Razem
Kobiety	1	0	1	0	0	2
Mężczyźni	0	0	1	1	2	3
Razem	1	0	1	1	2	5

Liczbę i rodzaj stwierdzanych w ostatnich 5 latach chorób zawodowych u pracowników zatrudnionych w zakładach pracy funkcjonujących na terenie Torunia przedstawia poniższa tabela.

Choroby zawodowe u pracowników zakładów pracy w powiecie toruńskim ziemskim stwierdzane w latach 2015 – 2019

poz. wykazu chorób zaw.*	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków				
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
6	astma oskrzelowa			1		
15	przewlekłe choroby narządu głosu		1	1		
18	choroby skóry		1		1	1
19	przewlekłe choroby układu ruchu		1			
20	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego		1	2	2	1
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	3	3	2	4	3
Razem:		3	7	6	7	5

* wg rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1367)

Nadzór nad środkami zastępczymi

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 9 a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 59 z późn. zm.) do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.).

Środki zastępcze (tzw. „dopalacze” lub „nowe narkotyki”) stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia publicznego. W ich składzie, oprócz substancji psychoaktywnych (jednej lub więcej), mogą znaleźć się także leki i/lub przypadkowe zanieczyszczenia. Stanowi to ogromne zagrożenie dla zdrowia i utrudnia rozpoznanie oraz właściwe leczenie w szpitalach i ośrodkach toksykologicznych.

W 2019 r. na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego nie ujawniono przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

W związku ze zmianami do ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wystosował w dniu 9 sierpnia 2018 r. pismo do Szpitala Powiatowego Spółka z o. o. w Chełmży – w sprawie obowiązku zgłaszania od dnia 21 sierpnia 2018 r. właściwemu miejscowo państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu wystąpienia zatrucia środkami zastępczymi lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenia wystąpienia takiego zatrucia lub zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną.

Z ww. podmiotu nie otrzymano w 2019 r. ani jednego zgłoszenia na podstawie art. 30a ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2019 r. – podobnie jak w latach poprzednich – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu prowadził działalność oświatowo-zdrowotną, mającą na celu profilaktykę oraz ustawiczne pogłębianie wiedzy społeczeństwa nt. szkodliwości środków zastępczych oraz konsekwencji zdrowotnych wynikających z ich używania.

Kształtowanie postaw młodych ludzi wobec spraw dotyczących stosowania substancji psychoaktywnych jest ważnym zadaniem, w którego realizacji obok rodziców powinno uczestniczyć także środowisko społeczne, oświata, służba zdrowia, mass media.

W 2019 r. kontynuowano wojewódzką interwencję nieprogramową „*Stop dopalaczom*”, mającą na celu ograniczenie używania środków zastępczych wśród ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży. Program edukacyjny „*Stop dopalaczom*” jest przykładem zaangażowania wielu instytucji, partnerów i realizatorów w działania na rzecz profilaktyki stosowania substancji uzależniających. Współpracowano m. in. z dyrektorami szkół w powiecie toruńskim, organizatorami zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży oraz Komendą Miejską Policji w Toruniu. Działania związane z programem w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu prowadzili pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia, we współpracy z pracownikami Sekcji Prewencji Chorób Zawodowych oraz Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży.

Podobnie jak w latach poprzednich dystrybuowano także materiały edukacyjne (ulotki „*Biorąc – nie jesteś sobą!*”, „*Nowe Narkotyki – UWAGA RODZICE*”) w zlokalizowanych na terenie powiatu toruńskiego ziemskich szkołach, zakładach pracy oraz zakładach opieki zdrowotnej. Tematyka „dopalaczy” realizowana była ponadto w ramach programu edukacyjnego „Bezpieczne wakacje” – dystrybucją materiałów edukacyjnych objęto organizatorów oraz dzieci i młodzież uczestniczące w placówkach zorganizowanego wypoczynku na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego (ferie zimowe; wakacje letnie). Na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu (<http://www.torun.psse.gov.pl/>) w „Menu głównym” od kilku lat umieszczona jest wyodrębniona graficznie zakładka „*Stop dopalaczom*”, w której umieszczono materiały edukacyjne (z możliwością pobrania).

Promocja zdrowia w środowisku pracy

W trakcie kontroli prowadzonych w 2019 r. w ramach nadzoru nad warunkami higieny pracy zbierano informacje na temat przestrzegania zakazu palenia tytoniu w nadzorowanych zakładach. Działania te miały na celu ustalenie stanu faktycznego dotyczącego respektowania przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2182). Naruszenia przepisów w nie stwierdzono. Uzyskane podczas kontroli w danym miesiącu dane przekazywane są do Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Toruniu, która opracowuje w formie tabelarycznej „Aktualną sytuację w zakresie przestrzegania zakazu palenia tytoniu w powiecie toruńskim”. Zaktualizowana w danym miesiącu tabela przesyłana jest następnie do Oddziału Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia WSSE w Bydgoszczy.

W 2019 r. realizowano kampanie Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w siedzibę w Bilbao, prowadzone przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) – poprzez rozpowszechnianie informacji na temat bezpiecznych warunków pracy. Informacje o zaplanowanej na lata 2018–2019 kolejnej kampanii z cyklu „*Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy*” pod hasłem „*Substancje niebezpieczne pod kontrolą*” – mającej na celu zwiększanie świadomości w zakresie zagrożeń stwarzanych przez substancje niebezpieczne w miejscu pracy oraz promowanie kultury zapobiegania tym zagrożeniom – zostały umieszczone na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu, podobnie jak Informacje o przygotowywanym przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi w ramach programu Erasmus Plus innowacyjnym pakiecie bezpłatnych szkoleń zawodowych z elementami zarządzania bezpieczeństwem chemicznym w zakładach pracy – przeznaczonych dla pracodawców i pracowników służb BHP w zakładach pracy, w których są stosowane substancje chemiczne, mających na celu identyfikację, zrozumienie i przestrzeganie obowiązków prawnych, związanych z obrotem chemikaliami, wynikających z rozporządzenia REACH i CLP.

Wnioski:

1. Liczba zakładów pracy objętych nadzorem sanitarnym na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego nieznacznie się zmniejsza – w dniu 31 grudnia 2019 r. w ewidencji Sekcji Prewencji Chorób Zawodowych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu ujęte były 253 zakłady (w 2018 r. – 257; w 2017 r. – 272, w 2016 r. – 269, w 2015 r. – 277). Od lat ponad połowę nadzorowanych zakładów stanowią firmy małe – zatrudniające do 9 pracowników.
2. Najczęściej stwierdzaną nieprawidłowością był brak systematycznego przeprowadzania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.
3. Zakres zagrożeń i uciążliwości występujących w środowisku pracy w zakładach funkcjonujących na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego nie uległ w 2019 r. zasadniczym zmianom. Liczba osób zatrudnionych w warunkach przekroczeń obowiązujących normatywów higienicznych w środowisku pracy (716 pracowników) uległa nieznacznemu zmniejszeniu (w 2018 r. – 761; w 2017 r. – 996; w 2016 r. – 868).
4. Czynnikiem szkodliwym dla zdrowia, na który narażona jest w środowisku pracy największa liczba osób, jest hałas (w 2019 r. – narażonych 703 pracowników; w 2018 r. – 757). Z reguły ze względów technologicznych niemożliwe jest wyeliminowanie hałasu ze środowiska pracy – w związku z tym podejmowane działania obejmują przede wszystkim nadzór nad wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 sierpnia 2005 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas lub drgania mechaniczne (Dz. U. nr 157 z 2005 r. poz. 1318).
5. Liczba stwierdzanych na terenie powiatu toruńskiego ziemskiego chorób zawodowych utrzymuje się od kilku lat na zbliżonym poziomie – w 2018 r. stwierdzono 5 przypadków (w 2018 r. – 7; w 2017 r. – 6; w 2016 r. – 7; w 2015 r. – 3). Wśród stwierdzonych w ostatnich latach chorób zawodowych dominują choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa (głównie borelioza).
6. Liczba przeprowadzanych postępowań wyjaśniających w sprawach chorób zawodowych uległa nieznacznemu zmniejszeniu – w 2019 r. przeprowadzono 7 takich postępowań (w 2018 r. – 16; w 2017 r. – 9; w 2016 r. – 15; w 2015 r. – 17). Postępowania w sprawach podejrzeń chorób zawodowych są bardzo pracochłonne. W wielu przypadkach zachodzi konieczność przeprowadzenia oceny narażenia zawodowego w kilku zakładach pracy – w 2019 r. w ramach 7 postępowań przeprowadzono 10 wizytacji (w 2018 r. – 31 wizytacji).
7. Od dwóch lat nie przeprowadzono ani jednej kontroli warunków higieny pracy w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem.
Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.
Powszechną praktyką jest zgłaszanie ww. prac w sposób „zbiorczy” – tj. obejmujący od kilku do nawet kilkudziesięciu obiektów, np. na terenie całej gminy, z podaniem planowanego ich zakończenia po upływie nawet kilku miesięcy od daty zgłoszenia. Praktycznie uniemożliwia to przeprowadzenie czynności kontrolnych.

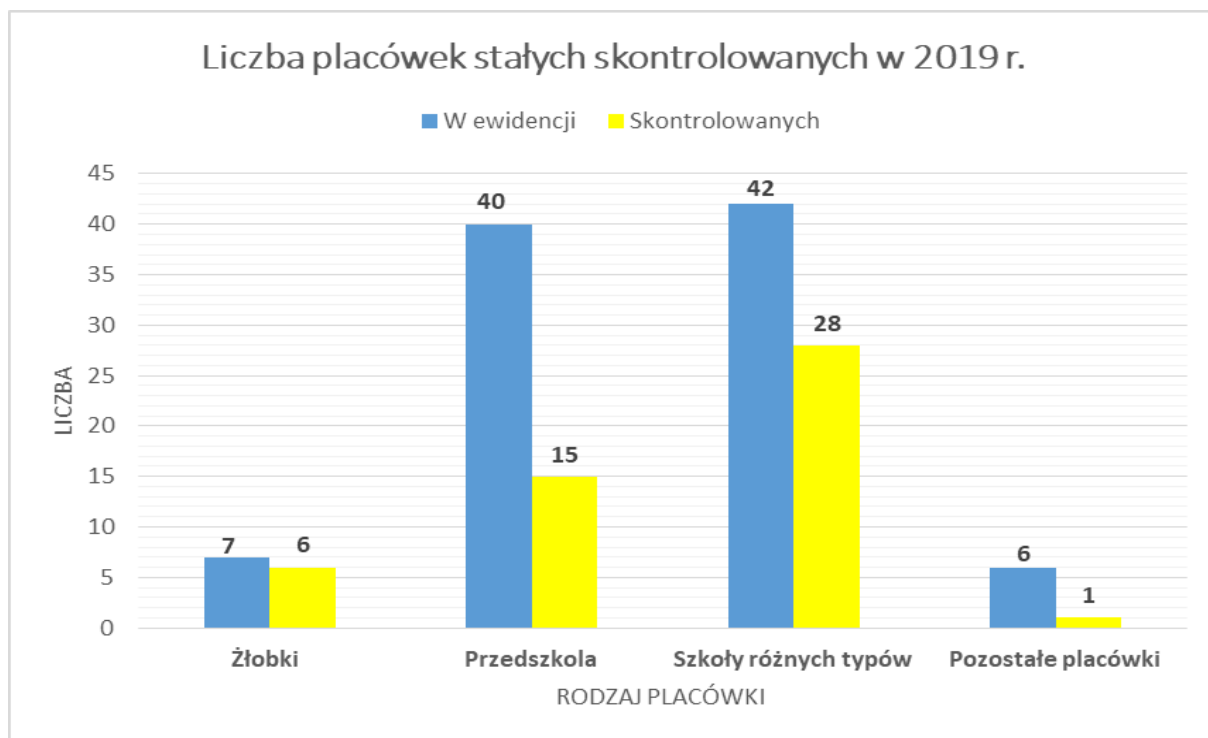
HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

Warunki sanitarno-higieniczne w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku.

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu znajduje się 360 placówek nauczania i wychowania, w tym na terenie powiatu toruńskiego – 95.

W 2019 r. pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży skontrolowali 50 placówek stałych (w tym: 6 żłobków, 15 przedszkoli, 28 szkół różnych typów, schronisko młodzieżowe) oraz 15 turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży; przeprowadzono 66 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych placówkach przebywało 7 895 uczniów.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wystosował 9 wystąpień do dyrektorów placówek nauczania i wychowania oraz wójtów gmin.

Warunki do utrzymania higieny

Wszystkie skontrolowane placówki mieszczą się w budynkach przystosowanych, posiadających wodociąg i kanalizację oraz ustępy wewnętrzne. Zaopatrzenie szkół w środki do utrzymania higieny osobistej ocenia się jako zadowalające. Mydło, ręczniki papierowe, papier toaletowy finansowane są w większości z własnych dochodów.

Wśród skontrolowanych placówek 9 posiada zbiornik bezodpływowy (szambo) – są to Żłobek „Akademia Malucha” w Złotorii (gm. Lubicz), Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” w Steklinie (gm. Czernikowo), Przedszkole Niepubliczne „Sportowy Miś” w Bierzgłowie (gm. Łubianka), Punkt Przedszkolny w Łążyńce II (gm. Obrowo), Punkt Przedszkolny w Łążyńce I (gm. Zławieś Wielka), Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Słoneczko” w Siemoniu (gm. Zławieś Wielka), Szkoła Podstawowa w Łążyńce II (gm. Obrowo), Szkoła Podstawowa w Zębowie (gm. Obrowo), Szkoła Podstawowa w Siemoniu (gm. Zławieś Wielka).

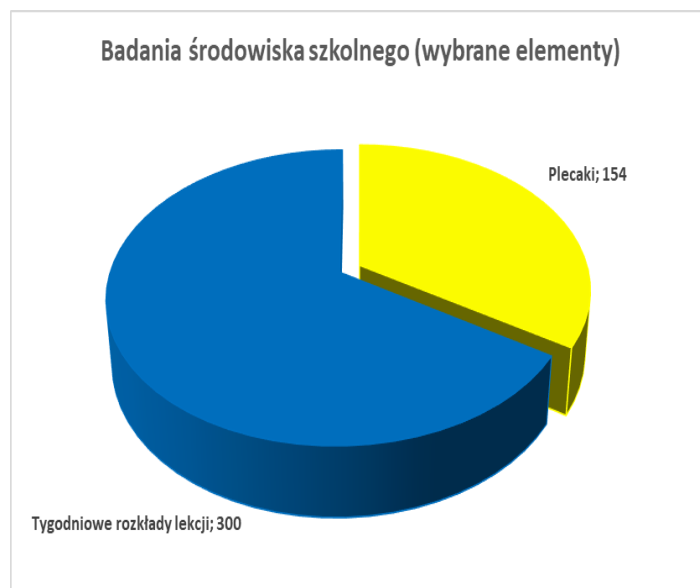
Własną oczyszczalnią dysponują 2 placówki – Przedszkole Niepubliczne „Słoneczko” w Osówce (gm. Czernikowo) oraz Szkoła Podstawowa w Brąchnowie (gm. Łubianka).

Środowisko szkolne – rozkład zajęć lekcyjnych, obciążenie plecakami

W celu szczegółowej oceny warunków pobytu oraz nauki w placówkach nauczania i wychowania przeprowadzono w 2019 r. badania środowiska szkolnego.

Wykonano 454 badania, w tym:

- 300 dotyczących oceny higienicznej tygodniowych rozkładów lekcji – stwierdzono niezgodność tygodniowego rozkładu lekcji z zasadami higieny w 45% badanych oddziałów (nieprawidłowości w rozkładzie tygodniowego rozkładu lekcji wynikają głównie z niewystarczającej liczby sal lekcyjnych);
- 154 dotyczące ciężaru plecaków/tornistrów – ocena łączna wykazała, że ciężar tornistrów u 65% zbadanych uczniów przekraczał dozwoloną wagę.

Zgodnie z zasadami higieny:

- tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych powinien uwzględniać potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia,
- waga plecaka ucznia nie powinna przekraczać 10-15% masy jego ciała.

Zapewnienie właściwych parametrów środowiska szkolnego jest istotnym elementem procesu nauczania, zapobiega powstawaniu niekorzystnych zmian w zdrowiu uczniów (np. wady postawy, zmęczenie).

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wystosował do dyrektorów placówek 9 wystąpień pokontrolnych dotyczących oceny ciężaru tornistrów. Na wystąpienia, na które wymagana była odpowiedź, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu otrzymał informacje nt. planowanych działań w celu poprawy sytuacji.

Liczbę badań wykonanych w latach 2015 - 2019 przedstawia poniższa tabela:

Rok	Badania				
	Ogółem	w tym			
		Plan zajęć	Stoły i krzesła	Plecaki/ tornistry	Inne
2019	454	300	-	154	-
2018	902	121	213	568	-
2017	363	44	38	281	-
2016	1242	345	280	617	-
2015	318	128	190	-	-

Najczęstsze uchybienia stanu sanitarnego

W 2019 r. z powodu zanieczyszczenia odchodami zwierzęcymi placu zabaw przy jednym ze żłobków nałożono mandat karny w wysokości 200 zł.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu wydał też decyzję administracyjną dotyczącą doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz podłóg w pomieszczeniach przedszkola w Chełmży.

Oprócz tego przedłużono termin wykonania zaleceń dotyczących remontu podłóg w jednej ze szkół podstawowych. Decyzja administracyjna nie została wykonana w terminie z powodu niedostatecznej ilości środków finansowych.

Poprawa warunków pobytu w placówkach

W 2019 r. odnotowano poprawę warunków w następujących placówkach na terenie powiatu toruńskiego:

- Szkoła Podstawowa w Cierpicach (gm. Wielka Nieszawka) – przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części budynku na przedszkole 3-oddziałowe. Pozyskano 2 sale do zabaw, 2 magazynki podręczne, węzeł sanitarny dla dzieci, salę sensoryczną i salę logopedyczną, szatnię, pomieszczenie socjalne dla pracowników, sanitariat ogólnodostępny dla osób niepełnosprawnych.
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Chełmży – kompleksowa modernizacja energetyczna budynku szkoły. Zakres realizowanych prac obejmował ocieplenie ścian zewnętrznych od wewnątrz, wykonanie izolacji termicznej ścian zewnętrznych, wykonanie ocieplenia stropodachu, naprawę okien i drzwi zewnętrznych oraz wstawienie nowej stolarki, modernizację systemu grzewczego, wykonanie remontu elewacji budynku, wykonanie ocieplenia ścian zewnętrznych i fundamentów, izolację fundamentów.
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Chełmży – kompleksowa modernizacja energetyczna budynku szkoły. Zakres realizowanych prac obejmował ocieplenie ścian zewnętrznych od wewnątrz, ocieplenie stropu, naprawa drzwi i okien zewnętrznych, wstawienie stolarki, modernizacja systemu grzewczego, remont elewacji, ocieplenie i izolację fundamentów.
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Chełmży – przebudowa budynku szkoły, modernizacja sanitariatów i pozyskanie nowych pomieszczeń sanitarnych dla osób niepełnosprawnych i dla personelu, pozyskanie 4 sal dydaktycznych, zwiększenie powierzchni świetlicy, wymiana instalacji elektrycznej i stolarki drzwiowej, remont malarski pomieszczeń, budowa kotłowni.
- Szkoła Podstawowa w Wybczu (gm. Łubianka) – budowa sali gimnastycznej pełnowymiarowej z zapleczem sanitarnym i pomieszczeniami pomocniczymi.
- Szkoła Podstawowa w Lubiczu Górnym (gm. Lubicz) – zakończenie prac związanych z termoizolacją budynku.
- Szkoła Podstawowa w Przysieku (gm. Zławieś Wielka) – trwająca rozbudowa kolejnego skrzydła szkoły przeznaczonego na dodatkowe sale dydaktyczne, w tym m. in. pracownię chemiczną (przewidywany termin zakończenia prac – 31.08.2020 r.).
- Szkoła Podstawowa w Złejwsi Wielkiej (gm. Zławieś Wielka) – wymiana dachu nad salą gimnastyczną. Planowane rozpoczęcie od wiosny 2020 r. prac remontowych w najstarszej części szkoły.
- Szkoła Podstawowa w Ostaszewie (gm. Łysomice) – dobudowanie skrzydła budynku, w którym znalazły się sale dydaktyczne, sanitariaty, pomieszczenia gospodarcze oraz sala gimnastyczna (zostanie oddana do użytku we wrześniu 2020 r.). Trwa remont najstarszego budynku należącego do placówki.

Ponadto oddano do użytkowania Przedszkole „Tęczowa Kraina” w Głogowie (gm. Obrowo).

Działania profilaktyczne

W placówkach nauczania i wychowania podczas bieżących kontroli sanitarnych pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży podejmowali działania w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych (zatrucia pokarmowe, infekcje rotawirusowe, wszawica, krztusiec).

W kontrolowanych placówkach pozostawiono ulotki i przeprowadzono rozmowy z dyrekcją i personelem medycznym. Szczególny nacisk położono na profilaktykę wszawicy. Na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu zamieszczono „Stanowisko Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia w sprawie zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży”. Stanowisko zawiera dokładny opis postępowania w przypadku stwierdzenia wszawicy w placówce, z uwzględnieniem obowiązków dyrektora, pielęgniarki i rodziców.

Ponadto osoby zainteresowane mają możliwość zapoznania się z broszurą PZH i GIS „WSZYstko o wszawicy”.

W 2019 r. zgłoszono do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu zachorowanie na wszawicę w jednej placówce. Ponadto przyjęto trzy interwencje dotyczące warunków pobytu w szkołach.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach oceny infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego stwierdzono, że 54% skontrolowanych placówek dysponuje szkolnym zespołem sportowym (tzn. posiadają co najmniej jedną salę sportową, pomieszczenia pomocnicze - przebieralnie, natryskownię, ustępy, przechowalnię sprzętu sportowego, pokój nauczycieli wychowania fizycznego). Salę zastępczą z boiskiem lub bez posiada 29% szkół. Tylko boisko ma 9% szkół. Pozostałe skontrolowane szkoły nie posiadają własnej infrastruktury sportowej. Uczniowie tych placówek korzystają z pobliskiej bazy sportowej, w tym m.in. z gminnych boisk typu „orlik”.

Z uwagi na konieczność przestrzegania wymagań ergonomii dyrektorzy placówek zobowiązani są do wyposażania sal gimnastycznych i terenów sportowych wyłącznie w bezpieczne wyroby, posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty. Certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy w ogóle nie ma 12,5% skontrolowanych placówek. Tyle samo placówek taką dokumentację posiada.

Meble szkolne

Zgodne z § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) szkoły i placówki nabywają wyposażenie posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty.

Z przeprowadzonych kontroli wynika, że meble w pełni certyfikowane posiada tylko ok. 4% skontrolowanych szkół. Tyle samo szkół nie posiada wymaganej dokumentacji (wyposażenie było zakupione przed 1997 r.). Pozostałe mają niepełną dokumentację.

Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

Sytuację dotyczącą dożywiania oceniono we wszystkich skontrolowanych szkołach. Ciepłe posiłki wydawały 24 placówki dla 3297 uczniów, w tym z pełnych obiadów skorzystało 1879 uczniów, a z posiłków jednodaniowych 1418 uczniów. Napoje wydawano w 21 placówkach – spożywało je 3333 uczniów. Z posiłków dofinansowanych skorzystało 584 uczniów. W jednym przedszkolu uruchomiono nowy blok żywienia.

Możliwość spożycia ciepłego posiłku i nawodnienia jest bardzo ważna ze względu na to, że uczeń w szkole spędza często 7-8 godzin. Uczucie głodu i deficyt płynów pogarsza samopoczucie i dyspozycję do nauki, utrudnia koncentrowanie uwagi i potęguje zmęczenie.

Wypoczynek dzieci i młodzieży

Zadaniem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Toruniu jest sprawowanie nadzoru nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży w czasie wakacji zimowych i letnich. W 2019 r. skontrolowano 15 turnusów, w tym 3 w okresie ferii zimowych i 12 w okresie letnich wakacji. Z wypoczynku skorzystało 432 uczestników, w tym 75 uczestników wypoczynku zimowego oraz 357 wypoczynku letniego. Stan sanitarno-higieniczny placówek nie budził zastrzeżeń, a organizatorzy zapewnili uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki wypoczynku. Oprócz zajęć tematycznych organizatorzy zorganizowali dla uczestników zajęcia w instytucjach nauki i kultury na terenie Torunia oraz powiatu toruńskiego. Do najczęściej odwiedzanych placówek należały: Żywe Muzeum Piernika, Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, Jump Arena, Szkoła Leśna na Barbarce, Planetarium oraz Centrum Astronomiczne UMK w Piwnicach.

W placówkach wypoczynku prowadzono rozmowy i pozostawiono materiały edukacyjne dotyczące bezpiecznego wypoczynku, a także profilaktyki chorób zakaźnych, zatruc pokarmowych i prozdrowotnego stylu życia.

Wnioski:

1. W 2019 r. poprawiły się warunki pobytu dzieci w placówkach opiekuńczych – powstały nowe przedszkola i punkty przedszkolne, w wielu istniejących obiektach przeprowadzano remonty, modernizacje i wymianę wyposażenia.
2. Warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów oceniono jako dobre. Podczas prowadzonego nadzoru szczególny nacisk kładzie się na higienę rąk, jako podstawową metodę zapobiegania chorobom zakaźnym.
3. Zbyt duże obciążenie plecakami/tornistrami stwierdzono u 65% uczniów, niezgodność tygodniowego rozkładu lekcji z zasadami higieny – w 45% badanych oddziałów.
4. Ciepły posiłek w szkole (pełen obiad lub posiłek jednodaniowy) spożywa blisko połowa (47%) uczniów skontrolowanych szkół.
5. Stan sanitarno-higieniczny placówek wypoczynku nie budził zastrzeżeń, organizatorzy zapewnili uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki wypoczynku.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizuje ustawowe obowiązki i zadania w zakresie zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru sanitarnego nad kolejnymi etapami procesów inwestycyjnych. Działalność ta polega na kontroli przestrzegania obowiązujących norm i przepisów – pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych – na etapie planowania przestrzennego, projektowania inwestycji, ich realizacji oraz przekazywania do użytkowania tj.:

- udział w postępowaniu dotyczącym przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:
  - uzgodnienia dotyczące odstępienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
  - uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- udział w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:
  - wydawanie opinii co do konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko,
  - opracowywanie opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- uzgadnianie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych oraz opiniowanie planów, koncepcji i projektów technologicznych dostosowania istniejących lokali usługowych do nowej funkcji,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych,
- wydawanie opinii dotyczących zajęcia stanowiska w sprawie obiektów użyteczności publicznej.

Stanowiska organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne – dotyczą planowanych przedsięwzięć zaliczanych do mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest ściśle związana z liczbą przedsięwzięć planowanych do realizacji.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Toruniu realizując zadania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2019 r. wydał: **138** opinii sanitarnych, **33** postanowienia oraz **51** decyzji płatniczych. Ponadto przeprowadzono **45** kontroli sanitarnych i wizji lokalnych.

W ramach procedur oceny oddziaływania na środowisko – zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 z późn. zm.) – wydano **79** opinii.

Dotyczyły one projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko i warunków do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przygotowano **43** opinie w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć zlokalizowanych na terenie gmin. Wydano **7** opinii w sprawie warunków do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Zgodnie z cyt. ustawą zaopiniowano **29** projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin; do **24** projektów wniesiono uwagi. W opiniach uwzględniano warunki sanitarne i zdrowotne dotyczące zanieczyszczenia powietrza, hałasu oraz lokalizacji ujęć wód i ich stref ochronnych, usuwania zanieczyszczeń, unieszkodliwiania odpadów, a także wpływu projektowanych zmian na zdrowie ludzi.

Ponadto wydano **18** opinii zgodnie z art. 51 ust. 2 i art. 52 cyt. ustawy – uzgadniających zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozach oddziaływania na środowisko dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych terenów gmin.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 z późn. zm.) wydano **5 uzgodnień dla projektów budowlanych** w formie opinii, w tym **2 bez zastrzeżeń**. Uzgadniane projekty dotyczyły obiektów przeznaczonych na działalność produkcyjną, gastronomiczną i służby zdrowia.

W oparciu o art. 56 Prawa budowlanego i na podstawie art. 3 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 59 z późn. zm.) wydano **33 postanowienia** dla obiektów nowo oddawanych do użytku.

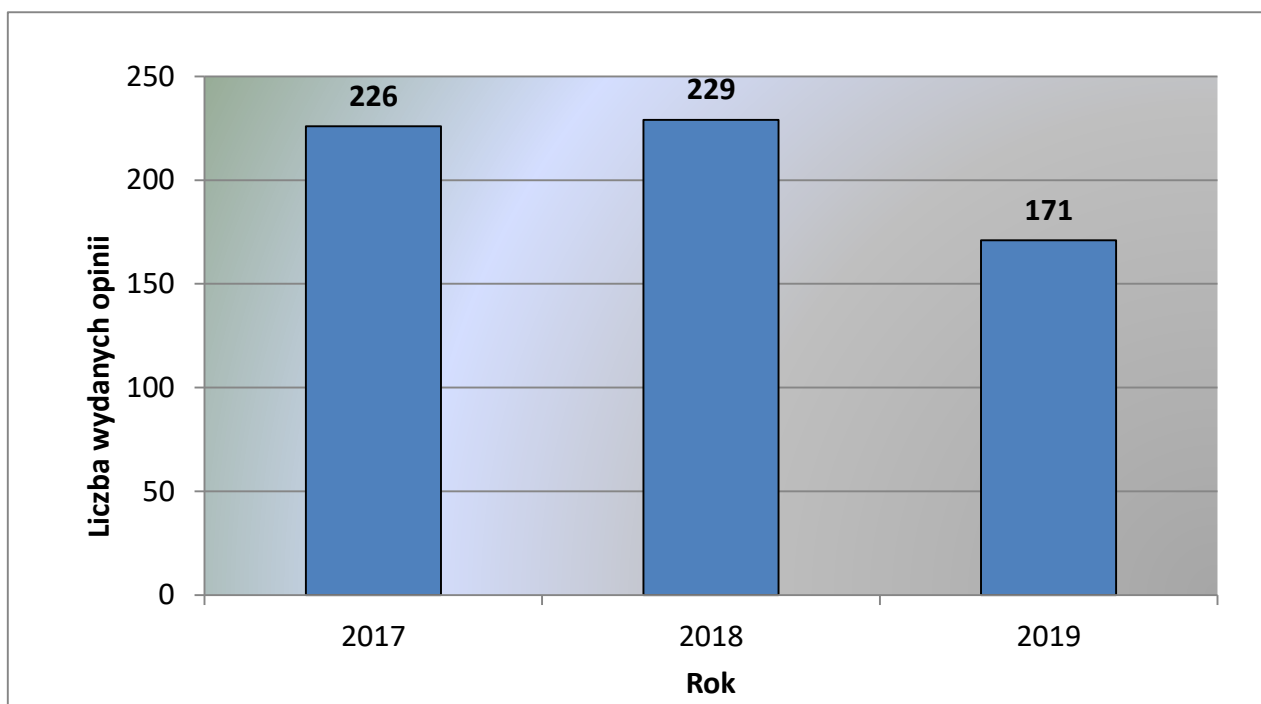
Nieprawidłowości stwierdzono w **18 obiektach**. Około 98% inwestycji posiadało uzgodnioną pod względem sanitarnym dokumentację projektową. W przeważającej części uzgodnienia były dokonywane przez rzeczoznawców ds. sanitarnych. W 10% spraw inwestor wprowadzał zmiany w trakcie realizacji inwestycji. Dotyczyły one głównie zmian funkcji, w związku z tym zmieniane były wielkości pomieszczeń lub układ i sposób ich zagospodarowania.

Wydano także łącznie **36 opinii sanitarnych i pism** dotyczących zajęcia stanowiska w sprawie obiektów użyteczności publicznej dla przedszkoli, punktów przedszkolnych, żłobków, szkół, zakładów kosmetycznych i fryzjerskich, oraz innych obiektów. O opinie te wnioskowali właściciele obiektów lub osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Opinie wydane w 2019 r.

Rodzaj opinii	Ilość
ustalenie obowiązku i zakresu sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko	43
uzgodnienie inwestycji przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	7
uzgodnienia i opinie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	29
uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	18
uzgodnienie dokumentacji projektowych	5
postanowienia dla inwestycji dopuszczonych do użytkowania	33
opinie i pisma dla różnych rodzajów obiektów (przedszkola, żłobki, gabinety kosmetyczne, zakłady fryzjerskie, kluby fitness, dla podmiotów wykonujących działalność leczniczą)	36

Działalność Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w latach 2017-2019

Wnioski:

1. Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest ściśle związana z liczbą planowanych do realizacji przedsięwzięć i zgłoszonych poszczególnych obiektów przez inwestorów.
2. Dominującą pozycję wśród rozpatrzonych spraw zajmowały dokumentacje dotyczące potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także postanowienia w sprawie dopuszczenia obiektu do użytkowania oraz opinie sanitarne wydane w oparciu o art. 3 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
3. Większość projektów budowlanych została uzgodniona z podaniem zastrzeżeń. W przypadku dużej ilości zastrzeżeń podanych w uzgodnieniach projekty są poprawiane i składane do ponownego rozpatrzenia.
4. W opiniowanej dokumentacji nie stwierdzono znacznych naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych (jeżeli takie wystąpiły zostawały natychmiast usuwane przez inwestorów lub projektantów).
5. Inwestorzy stosują coraz lepsze pod względem wymagań sanitarno-technicznych rozwiązania i urządzenia techniczne, przy czym z roku na rok ulega poprawie jakość wykonywanych dokumentacji technicznych. Przy realizacji inwestycji uwzględnione są ewentualne zalecenia sanitarne.

OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Głównym celem działań oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia oraz informowanie o zachowaniach ryzykownych dla zdrowia. Cel ten realizowany był w różnych obszarach.

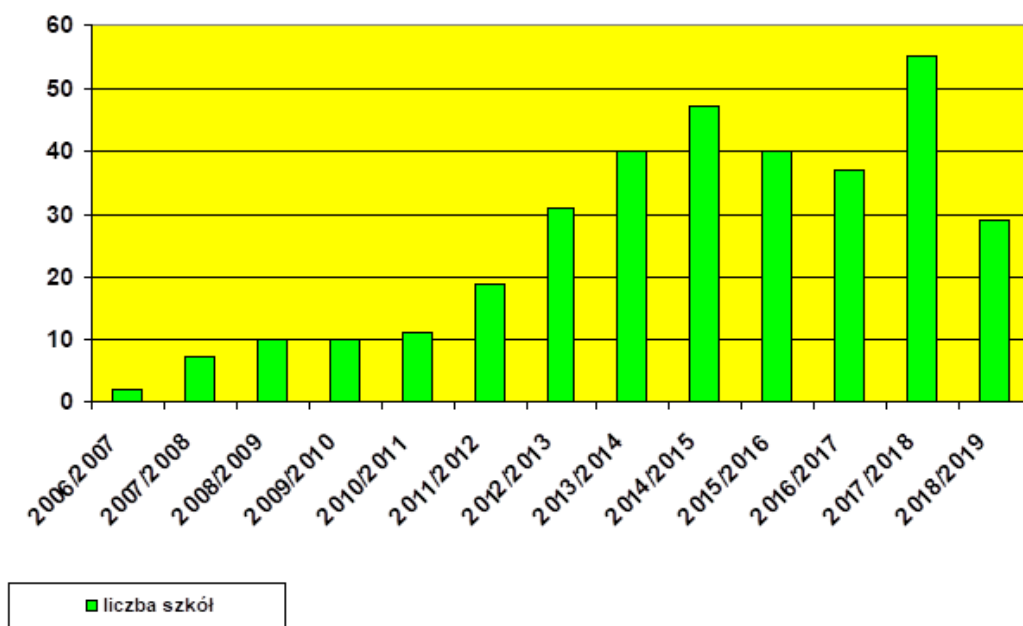
Profilaktyka nadwagi i otyłości

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) uznała otyłość za najgroźniejszą chorobę przewlekłą, która nieleczona prowadzi do rozwoju chorób układu krążenia, cukrzycy typu 2, zespołu metabolicznego, zaburzeń hormonalnych, a także zwiększa ryzyko zachorowań na niektóre rodzaje nowotworów.

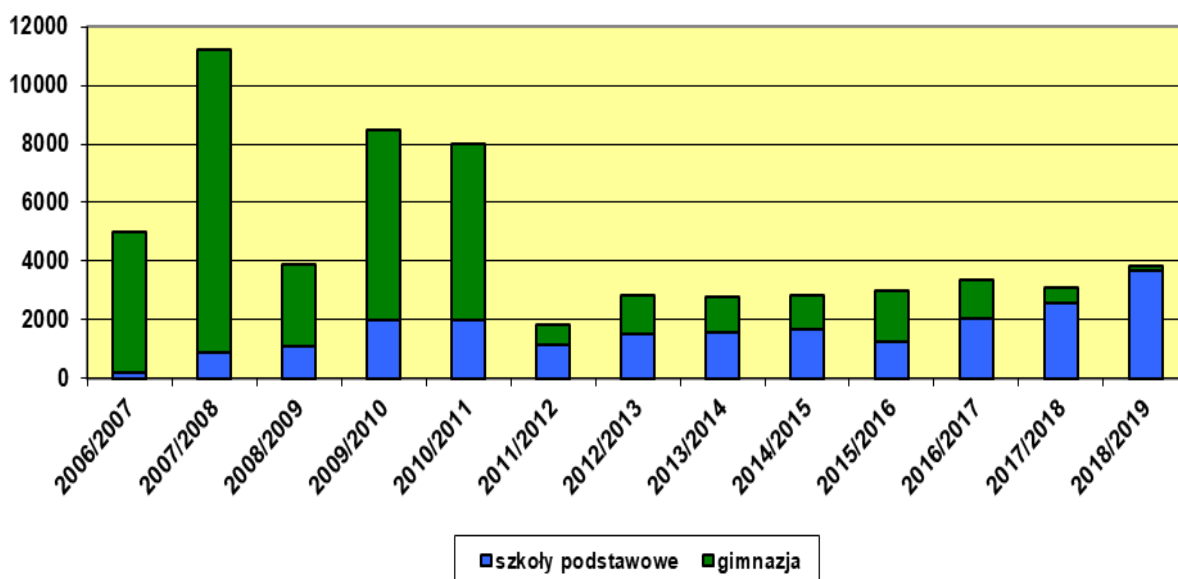
Każdego roku przybywa osób cierpiących na otyłość. Zjawisko to dotyczy również dzieci i młodzieży. Główną przyczyną otyłości jest dodatni bilans energetyczny, czyli spożywanie zbyt dużej ilości pokarmów w stosunku do fizjologicznego zapotrzebowania organizmu. Zjawisku temu sprzyja niedostateczna aktywność fizyczna lub jej brak. Kolejnymi czynnikami są: zaburzenia hormonalne, rzadkie choroby genetyczne oraz nieprawidłowości metaboliczne.

Odpowiadając na potrzeby społeczne Główny Inspektorat Sanitarny i Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców od 2006 r. realizują ogólnopolski program edukacyjny pn. „Trzymaj Formę!”. Celem programu jest poprawa sposobu odżywiania i promowanie aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Odbiorcami programu są uczniowie starszych klas szkół podstawowych oraz ich rodzice. W roku szkolnym 2018/19 realizowana była XIII edycja programu – wzięło w niej udział 1200 uczniów z 14 placówek w powiecie toruńskim. W roku 2019/20 do realizacji programu przystąpiło wg zgłoszeń 16 szkół z powiatu toruńskiego.

Liczba szkół uczestniczących w kolejnych edycjach programu
„Trzymaj Formę!” w Toruniu i powiecie toruńskim

Liczba uczniów uczestniczących w kolejnych edycjach programu "Trzymaj Formę!" w Toruniu i powiecie toruńskim

„Etykieta rozszyfrowana – wiem, co kupuję i jem”

Celem tego programu o zasięgu wojewódzkim jest zwiększenie świadomości konsumentów w kierunku potrzeby czytania etykiet spożywczych oraz wzbogacenie wiedzy z zakresu informacji zawartych na opakowaniach żywnościowych.

W roku szkolnym 2018/19 program realizowany był w 1 szkole na terenie powiatu toruńskiego, uczestniczyło w nim 46 uczniów. W roku szkolnym 2019/20 do realizacji programu zgłosiło się 5 szkół.

Profilaktyka tytoniowa

Palenie tytoniu to według Światowej Organizacji Zdrowia jeden z najpoważniejszych problemów cywilizacyjnych.

Także w Polsce palenie tytoniu stanowi istotny problem zdrowotny, a rozmiary tego zjawiska są od kilkadziesiąt lat przedmiotem badań naukowych.

Badania ankietowe dotyczące palenia tytoniu przez dzieci i młodzież prowadzone są w Polsce od lat 90-tych XX w. (w ramach międzynarodowych projektów HBSC i GYTS). Ich wyniki pokazują, że pali ok. 20% chłopców i 17% dziewcząt.

Różnice w częstości palenia w populacjach chłopców i dziewcząt systematycznie zacierają się. Wielu nastolatków rozpoczyna palenie przed 10 rokiem życia, u palących dzieci często występują objawy uzależnienia od tytoniu. Choć w ostatnich latach spada w Polsce odsetek nastolatków palących tradycyjne papierosy, to w tym samym czasie szybko rośnie odsetek palących papierosy ręcznie skręcane, fajkę wodną lub e-papierosy.

Polskie nastolatki, w szczególności dziewczęta, należą do najczęściej palących na świecie.

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych prowadzą systematyczne kontrole w zakresie przestrzegania zakazu palenia w miejscach użyteczności publicznej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje **Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu (POZNPT)**. W jego skład wchodzi m. in. programy edukacyjne oraz kampanie społeczne:

„Czyste Powietrze Wokół Nas”

- Program skierowany do dzieci 5. i 6. letnich oraz do ich rodziców/ opiekunów; jego celem jest wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program ten stanowi dla dzieci pierwszy etap nabywania wiedzy na temat szkodliwości dymu tytoniowego. W roku szkolnym 2018/19 realizowany był w 18 placówkach na terenie powiatu toruńskiego (sprawozdanie z realizacji przesłało jedynie 12 placówek). W programie uczestniczyło 369 dzieci oraz 231 rodziców i opiekunów. Do realizacji programu w roku szkolnym 2019/20 zgłosiło się 11 placówek oświatowo-wychowawczych.

„Nie pal przy mnie, proszę”

- Program skierowany do uczniów klas I-III szkoły podstawowej; jego celem jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu. W roku szkolnym 2018/19 program realizowany był w 9 placówkach w powiecie toruńskim, udział wzięło 348 dzieci. W roku szkolnym 2019/20 do programu przystąpiło 8 szkół.

„Znajdź właściwe rozwiązanie”

- Program uczący asertywnych zachowań, jego celem jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród uczniów starszych klas szkół podstawowych (oraz do czasu wygaszenia tych placówek – wśród uczniów gimnazjów). W roku szkolnym 2018/19 w programie uczestniczyło 10 placówek w powiecie toruńskim, udział wzięło 277 uczniów. Do realizacji programu w roku szkolnym 2019/20 zgłosiło się 6 placówek.

Bieg po zdrowie”

- Nowy, ogólnopolski program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów IV klas szkół podstawowych oraz ich rodziców i opiekunów; główny jego cel to zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. W roku szkolnym 2018/19 udział wzięło 13 szkół w powiecie toruńskim, udział wzięło 201 dzieci. Do realizacji programu w roku szkolnym 2019/20 zgłosiło się 10 szkół podstawowych.

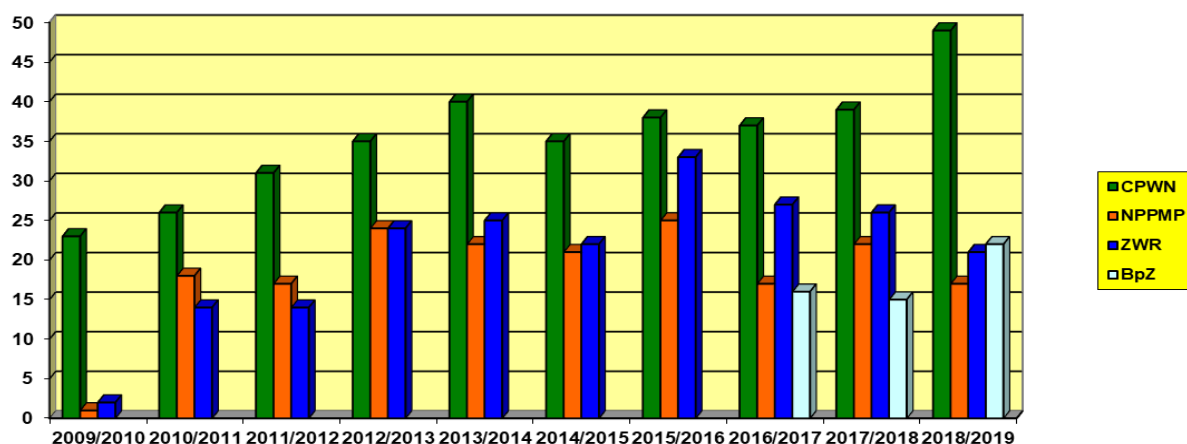
„Światowy Dzień bez Tytoniu”

- Informacje tematyczne oraz prośbę o zaakcentowanie tego dnia w placówkach przesłano do dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjalnych. Na terenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu przygotowano 2 ekspozycje wizualne.

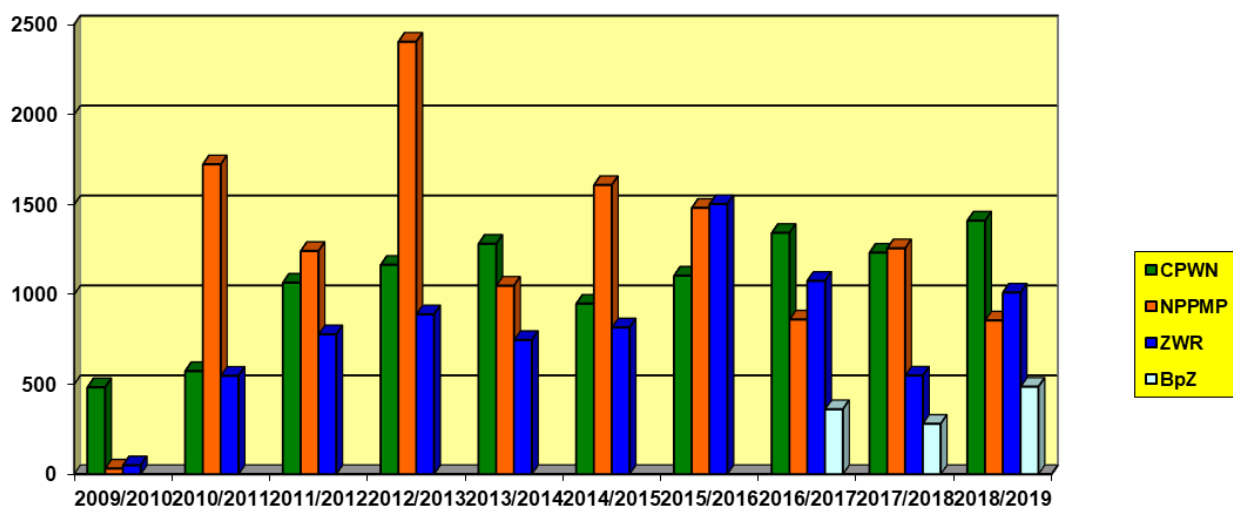
„Światowy Dzień Rzucania Palenia”

- W ramach akcji przygotowano tematyczne ekspozycje wizualne w dwóch budynkach Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu, zamieszczono informacje na stronie internetowej Stacji. Ponadto przekazano informacje nt. możliwości obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia koordynatorom programów profilaktyki tytoniowej podczas szkoleń i porad.

Liczba szkół uczestniczących w kolejnych edycjach programów edukacji antytytoniowej w Toruniu i powiecie toruńskim

Liczba uczniów uczestniczących w kolejnych edycjach programów edukacji antytytoniowej w Toruniu i powiecie toruńskim

Profilaktyka uzależnień

Pomimo ogromnego zagrożenia młodzi ludzie nadal sięgają po substancje psychoaktywne, w tym m. in. środki zastępcze – nowe narkotyki, charakteryzujące się wysoką toksycznością. Ich użycie łatwo może doprowadzić do trwałego uszkodzenia organów wewnętrznych i ośrodkowego układu nerwowego. Najczęściej po substancje psychoaktywne sięgają osoby młode, często nieświadome zagrożenia, jakie „dopalacze” niosą dla zdrowia i psychiki. To młodość, a zwłaszcza dojrzewanie sprawia, że nałogiem najbardziej zagrożeni są uczniowie – młodzi ludzie, którzy w wieku 14–20 lat przechodzą najtrudniejszy etap rozwoju emocjonalnego.

Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi oraz Instytutem Medycyny Wsi w Lublinie realizuje od 2012 roku **„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”**.

Projekt realizowany jest w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i współfinansowany przez Szwajcarię w ramach współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Program, objęty honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej, skierowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych z uwagi na potrzebę dotarcia właśnie do tej grupy wiekowej, narażonej w szczególności na zażywanie substancji psychoaktywnych, palenie tytoniu i spożywanie alkoholu.

W ramach projektu realizowany jest program edukacyjny pn. **„ARS, czyli jak dbać o miłość”**. W roku szkolnym 2018/19 do programu dołączyła 1 szkoła, uczestniczyło w nim 36 uczniów. Młodzież uczestnicząca w programie poszerza wiedzę na temat wpływu używania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na organizm ludzki, relacji międzyludzkich oraz dokonywania ważnych wyborów życiowych. W roku szkolnym 2019/20 do realizacji zgłosiły się 2 szkoły z powiatu toruńskiego.

Kontynuacją działań profilaktycznych w zakresie stosowania środków zastępczych czyli „dopalaczy”, jest wojewódzka interwencja nieprogramowa pn. **„STOP dopalaczom!”**. W jej ramach przeprowadzono szkolenie nt. profilaktyki HIV/AIDS, w tym w zakresie stosowania „dopalaczy”, dla 40 uczniów klas VIII oraz 5 nauczycieli Szkoły Podstawowej w Złotorii oraz szkolenie dla 35 uczniów z dwóch klas VIII Szkoły Podstawowej w Obrowie. Na terenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu przygotowano ekspozycje wizualne, a na stronie internetowej Stacji zamieszczono aktualne informacje i materiały informacyjno-edukacyjne (opracowania, raporty i ulotki).

W roku szkolnym 2018/19 realizowano ponadto nowy program z zakresu profilaktyki stosowania środków zastępczych: **„Dopalacze – trzecia strona zjawiska”**. W powiecie toruńskim program realizowało 10 szkół; udział wzięło 264 uczniów. W roku szkolnym 2019/20 do udziału w programie zgłosiło się 11 placówek.

Profilaktyka chorób zakaźnych

Choroby zakaźne to bardzo duża grupa schorzeń wywoływanych przez wirusy, bakterie, grzyby lub pasożyty. W miarę rozprzestrzeniania się drobnoustrojów lub ich toksyn mogą być przenoszone na inne osoby. Choroby zakaźne przez wiele wieków stanowiły jedną z głównych przyczyn zgonów. Jednak olbrzymi postęp wiedzy medycznej w ostatnich dziesięcioleciach, skuteczna farmakoterapia, a zwłaszcza upowszechnienie szczepień ochronnych pozwoliły na skuteczne zapobieganie i leczenie tego typu schorzeń. Szczepienia pozostają najbardziej opłacalną i najskuteczniejszą formą zapobiegania chorobom. Profilaktyka chorób zakaźnych w 2019 r. realizowana była w następujących obszarach tematycznych:

Profilaktyka HIV/AIDS realizowana w ramach Krajowego Programu Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV.

- Celem programu jest ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV oraz poprawa jakości życia i dostępu do opieki zdrowotnej dla osób żyjących z HIV/AIDS oraz ich bliskich. Odbiorcą programu jest ogół społeczeństwa. Program realizowano w 2 szkołach w powiecie toruńskim. W ramach obchodów Światowego Dnia AIDS przeprowadzono szkolenie dla 35 uczniów z dwóch klas VIII Szkoły Podstawowej w Obrowie. W roku szkolnym 2019/20 chęć realizacji programu wyraziły 3 szkoły.

Lokalny projekt realizowany we współpracy z Urzędem Miasta Torunia „Jak rozmawiać z dziećmi o AIDS?”

- Program jest adresowany do dzieci pięcio- i sześciolletnich. W roku szkolnym 2018/19 w projekcie udział wzięła 1 szkoła podstawowa w powiecie toruńskim; Wyedukowano 22 dzieci. W roku szkolnym 2019/20 projekt realizowany jest w 3 placówkach.

Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby typu C

- Działania edukacyjne objęły dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych dot. zapobiegania zakażeniom HCV.
Na terenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu działał punkt informacyjno-edukacyjny, w którym prowadzono z osobami zainteresowanymi rozmowy i konsultacje nt. profilaktyki zakażeń wirusem HCV.
Przygotowano ekspozycje wizualne oraz zamieszczono informacje tematyczne na stronie internetowej Stacji.

Promocja szczepień ochronnych

- Celem programu jest podkreślanie znaczenia tego rodzaju profilaktyki dla ochrony przed chorobami zakaźnymi, którym można zapobiegać poprzez stosowanie szczepień ochronnych.
W czasie Europejskiego Tygodnia Szczepień na terenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu prowadzono punkt informacyjno-edukacyjny dla osób zainteresowanych szczepieniami, przygotowano ekspozycje wizualne oraz zamieszczono informacje tematyczne na stronie internetowej Stacji. Ponadto przeprowadzono szkolenia w Szkole Podstawowej w Górsku dla 7 grup dzieci (razem 120 uczniów). Prowadzący przedstawili podstawowe informacje związane z profilaktyką chorób zakaźnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli szczepień ochronnych.
Do dyrektorów przedszkoli i szkół wysłano informację o konkursie dla nauczycieli pod nazwą „Zaszczep się wiedzą o szczepieniach”.
W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień zamieszczono na stronie internetowej informację dla mieszkańców Torunia i powiatu na temat szczepień ochronnych.
W Dworze Artusa w Toruniu odbyła się konferencja naukowo-szkoleniowa z okazji 100-lecia Służb Sanitarnych w Polsce oraz 120-lecia Polskiego Towarzystwa Higienicznego podczas której dr hab. n. o zdr. Iwona Paradowska-Stankiewicz wygłosiła wykład „Czy istnieje potrzeba szczepień u dorosłych?”, natomiast dr n. med. Paweł Grzesiowski – „Aktualne zagrożenia epidemiczne w sezonie 2019/20 – możliwości profilaktyki”.
W ciągu roku prowadzono dystrybucję materiałów i ulotek dotyczących szczepień przeciwko ospie do żłobków/ klubików dziecięcych w ramach akcji „Zaaszczędź dziecku ospę”.
Przesłano 90 listów edukacyjnych w zakresie szczepień ochronnych do rodziców uchylających się od zaszczepienia swoich dzieci.

„Tatuaż – moda a zdrowie”

- Celem interwencji jest zwiększenie świadomości oraz wiedzy na temat zagrożeń wynikających z wykonywania zabiegów zdobienia ciała (tatuaż, piercing) – możliwości zakażenia HBV, HCV, HIV.
W roku szkolnym 2018/19 do realizacji przystąpiła 1 szkoła w powiecie toruńskim – wyedukowano ok. 60 uczniów. Materiały edukacyjne (broszury dla uczniów) zostały wydrukowane ze środków Miasta Toruń. W roku szkolnym 2019/20 do programu przystąpiła 1 placówka.

„Chroń się przed kleszczami wszystkimi sposobami”

- Wojewódzki program edukacyjny dotyczący profilaktyki chorób odkleszczowych (kleszczowe zapalenie mózgu, borelioza) skierowany jest do dzieci młodszych oraz ich rodziców i opiekunów.

W powiecie toruńskim program realizowany był w 12 placówkach (sprawozdania przesłano z 6 placówek), wyedukowano 430 dzieci. W roku szkolnym 2019/20 program realizować będzie 8 placówek z powiatu toruńskiego.

Profilaktyka grypy

- Celem interwencji jest rozpowszechnienie informacji dotyczących profilaktyki grypy ze szczególnym uwzględnieniem szczepień ochronnych.

Przeprowadzono zajęcia edukacyjne i dystrybucję materiałów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach zimowego wypoczynku, współpracowano z lokalnymi mediami, zamieszczono informacje nt. profilaktyki grypy na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Toruniu, przygotowano ekspozycje wizualne na terenie stacji.

Inne działania

„Profilaktyka chorób pasożytniczych – wszawica, owsica, świerzb”

- Wojewódzka interwencja nieprogramowa, skierowana do dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych oraz do ich rodziców i opiekunów. Jej celem jest ograniczenie występowania wszawicy, owsicy i świerzbu.

W roku szkolnym 2018/19 w programie udział wzięły 3 placówki, wyedukowano 268 dzieci. W roku szkolnym 2019/20 do realizacji zgłosiło się 7 placówek z powiatu toruńskiego.

„Podstępne WZW”

- Nowy ogólnopolski program profilaktyki zakażeń wirusami zapalenia wątroby typu B (HBV) i typu C (HCV) przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych, mający na celu przekazania wiedzy na temat ryzyka zakażeń HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie, pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością w zakresie własnych zachowań zdrowotnych oraz kształtowanie postaw tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych.

W pilotażowej edycji programu wzięło udział 20 uczniów z 1 szkoły z powiatu toruńskiego. W tej samej szkole program będzie kontynuowany w roku szkolnym 2019/20.

„Znamie! Znam je?”

- Nowy ogólnopolski program profilaktyki czerniaka skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych. Program nastawiony jest na przekazanie wiedzy na temat czynników ryzyka zachorowania na czerniaka, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki oraz wartości samobadania skóry.

W pilotażowej edycji programu wzięło udział 20 uczniów z 1 szkoły z powiatu toruńskiego. Program będzie realizowany w 2 szkołach z powiatu toruńskiego w roku szkolnym 2019/20.

„Różowa Wstażeczka”

- Program dotyczący profilaktyki nowotworów piersi, skierowany do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych oraz do osób z ich środowiska.

Program realizowany był w 1 placówce dla 50 uczniów.

„Uroczystości komunijne bez zatruc pokarmowych”

- interwencja obejmuje działania informacyjne z zakresu profilaktyki zatruc pokarmowych skierowane głównie do rodziców i opiekunów dzieci przystępujących do Pierwszej Komunii Św.

Prośbę o rozpropagowanie zasad uniknięcia zatruc i zakażeń pokarmowych przekazano również do proboszczów parafii rzymskokatolickich.

Ponadto w 2019 r. realizowano działania informacyjno-edukacyjne w zakresie:

- obchodów Światowego Dnia Zdrowia;
- higieny osobistej;
- bezpieczeństwa w czasie wakacji zimowych;

Wnioski:

1. Państwowa Inspekcja Sanitarna w obszarze promocji zdrowia podejmowała inicjatywy w oparciu o wytyczne i zalecenia Głównego Inspektora Sanitarnego, założenia Narodowego Programu Zdrowia, propozycje Światowej Organizacji Zdrowia oraz wiodące problemy zdrowotne i potrzeby środowiska lokalnego.
W 2019 r. kontynuowano realizację wszystkich podjętych w latach poprzednich interwencji programowych oraz nieprogramowych.
2. Większość działań skierowano do ogółu społeczności lokalnej. Głównymi odbiorcami działań byli rodzice i opiekunowie dzieci, dzieci w wieku przedszkolnym, uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych, nauczyciele, pedagodzy szkolni, kobiety w wieku rozrodczym, pacjenci zakładów opieki zdrowotnej, pracownicy ochrony zdrowia.
3. Realizacja trzynastej edycji ogólnopolskiego programu pn. „*Trzymaj Formę!*” potwierdza zmianę zachowań w zakresie stylu życia – prawidłowego odżywiania oraz aktywności fizycznej dzieci i młodzieży.
4. W 2019 r. podobnie jak w latach poprzednich, szczególny nacisk położono na profilaktykę uzależnień, w tym profilaktykę palenia tytoniu i stosowania tzw. „dopalaczy”. Na podstawie opinii nauczycieli i rodziców działania można stwierdzić, że podejmowane w ramach programów z zakresu profilaktyki tytoniowej ukształtowały prozdrowotne postawy wobec palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży – wzrosły umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni palą przy nich papierosy, młodzież potrafi zachować się asertywnie i odmówić w przypadku propozycji inicjacji palenia tytoniu.
5. Ocenę realizacji przedsięwzięć przeprowadzono w czasie 10 wizytacji w 6 placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie powiatu toruńskiego.